

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:
 a kiadóhivatalban átveve:
 Égész évre 6 frt — kr.
 Negyedévre 1 50 .
 Helyben na noz uardca:
 Égész évre 8 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt — kr.
 Váteleke postán szállítva:
 Égész évre 10 frt — kr.
 Negyedévre 2 50 .

NAGYVÁRAD jan. 13.

A néppárt napja.

Valósággal azzá tette Major Ferenc beszéde a költségvetési vita második napját.

A néppárt tudvalevőleg nem vesz részt a passzivitásban, melyet a kormány sajtója eleintén komikusnak nevezett, de tegnap már nyiltan hazafiatlannak bélyegezte azt. Elismeri azt a néppárt, hogy ugyancsak indokolva lenne a passzivitás, de neki csak most van alkalma kifejtetni álláspontját; a néppárti választók bizonyára zokon vennék, ha az ő képviselőik is beállanának a Fejbólintó Bálintok közé.

Ennek a fiatal pártnak már a felirati vitánál tanusított fellépése is általános rokonszenvet keltett. Előkelő higgadt hang, gazdag tartalom jellemezte minden szónokuknak felszólalását. Ugy látszik, a budget vitából is ki akarják venni részüket.

Major Ferencnek volt tegnap ugynevezett nagy napja. Neve meglehetősen ismeretes már az országban. Az emlékezetes csáktornyai választás tette azzá. Azóta sokat szerepelt az ország különböző vidékein tartott néppárti gyűlések alkalmával. A mostani választásoknál régi ellenfelét, Wlassits minisztert buktatta meg félezernyi szavazattöbbséggel, de nem Csáktornyan, hanem Szombat-helyen, a Dunántul mesésen emelkedő fővárosában.

Mikor a kecskeméti választással végleg eldőlt, hogy a néppárt két vezére Zichy és Eszterházy grófok mandátum nélkül maradnak, az illetékes körök őt jelölték pártvezérnek. Mai beszéde a bizonyosság reá, hogy beválik annak.

Ritkán hallott a képviselőház tartalmasabb beszédet Major szónoklatánál. Elegáns, megnyerő megjelenése, csengő, érczes hangja, szép előadása nagyban hozzájárultak az igazán gazdag tartalmu beszéd mély hatásához.

A beszéd első része sikerült apológiája a modern katolikus akciónak. Belgium és Németország példája az egyleti élet bámulatos fellendülésével, a keresztény szeretet csodás alkotásaival és fényes politikai sikereivel igazolja, hogy egyedül a katolicizmus képes megmenteni a társadalmi rendet a fenyegető felforgatástól, egyedül ez képes megküzdeni az ijesztő rémmel, a szocializmussal.

A választási visszaélések képezik Major beszédének második részét. Csáktornyan bőséges alkalom nyiltott Major számára tapasztalatokat szerezni ezen a téren. Szolgált is meglepő adatokkal. A takarékpénztárak, melyek a nép keserves keresményéből szerzik a zsiros dividendákat, felmondták a kölcsönt azoknak, akik a kultuszminiszter ellen szavaztak. Nyomban be is csatolt három actát. A törvényhatósági tisztviselők közül azok buzgólkodtak leginkább korteskedés által szerezni érdemeket, akiknek legtöbb — takarni valójuk volt.

A mezőgazdaság, az ipar és a munkás ügy válságos helyzetének feltárása s a bajok orvoslásának módja képezte a beszéd derekát.

Aki abban a téves meggyőződésben él, hogy a néppártnak programja csak a revizióra szorítkozik, különben pedig egy követ fuj a kormánypárttal, — annak nem tudjuk eléggé ajánlani, hogy olvassa át Major beszédét. Kimutatja ab initio a liberális kormányok hanyagságát és tévedéseit; a kapitalizmus végzetessé váló egyeduralmának káros következményeit; azután sorra méltatja az agrár és keresztény-szociális törekvéseknek minden pontját. Nem kerül ki figyelmét semmi. A vámszerződések, a hitel-, termelő- és fogyasztási szövetkezetek, a kivándorlás és telepítés, a tanoncz-, legény és munkás egyletek, a cselédügy rendezése, az adó-reform, a börze megrendszabályozása mind mind helyet találnak beszédje keretében.

Meglepő szakképzettség, érett judicium és keresztény felfogás jellemzi minden mondatát.

Az ősz pártvezérnek, Zichy Nándornak újévi válasza és helyettesének mai nagy beszéde teljessé teszik a néppárt programját. Csak egy marad megfejt-hetetlen a választók előtt: hogy akik ennyire ismerik a liberális kormány büneit és mulasztásait — miért szavazzák meg neki a költségvetést?

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Gretchen.

Irtta: WALTON RÓBERT.

Borult, csunya idő van; második napja, hogy sűrű, nehéz köd nyeli el az utcákat. Nyugodt lomhasággal terpeszkedik a komor szürkeség a levegőben, ólomszínű, lapos, végtelen felhőzet takarja az eget, megmeredt unalommal, tétlen egykedvűséggel. A levegő tola-kodó nedvessége át és átjárta az embert, szinte erőszakosan üzi be a járókelőket a szobába, a melynek ablakaiból aztán álmos lélekkel bámulhatni ezt az egyhangu, szürke világot.

Csupa szürkeség ma minden, — a házfedél, az ablak, az ajtó; szürke a fény is, a mely ablakomon olyan nehezen, szűken hatol át s már a szoba szegleteibe nem ér el, — a szoba szeglete már sötét. — Valami nyomasztó egyhanguság uralkodik ilyenkor a levegőben, a mi ugy körülhálózza a kedélyt s mint valami lidércnyomás reá nehezedik a lélekre.

Valami kérelhetetlen fáradtság lepott meg s ledőltem a kerevetre; hosszan, mereven nyujtókodtam végig a fásultság bizsergő érzésével tagjaimban, — talán semmire sem gondolva, szinte elkábulva, alighanem szemeim is csak vakon látták a széles ablakon keskenyen szűrődő világosságot.

Hozzászóltam ez egyhangusághoz, e szürkeséghez s teljes csend veszt körül, csak az ereszről csepegő vízesepek egyenletes ütemeit hallom: kopp, kopp, kopp . . .

Alig pár perczig tart e szinte abszolot esend, — egy varrógép zakatolása megzavarja azt. Figyelem a hangot: felülről jő, — ahá, tehát éppen a fejem felett lakik Gretchen! Igen, Gretchen, mert a háziak csak így hívják őt s leánya egy elszegényedett német neimesnek, a ki most maga tartja fenn a háztáját, öreg atyját, anyját. Egész nap varr, nagyon szorgalmasan varr s munkáját jól fizetik.

A házmester fecsegte nekem ezeket s én csak egyszer láttam őt, a mint jókora csomag-gal felfelé jött a lépcsőkön. Igazán nagyon hasonlít Gretchenhez; egész germán szőke leány.

Tehét a Gretchen varrógép lármája zavart meg nagy esőndemben. Ez a nyers zörgés kellemetlenül hatott reám, de csakhamar megszoktam s ismét az előbbi tétlen nyugalomban éreztem magam. De az eszemből nem ment ki a Gretchen alakja, sorsa, egész önkénytelenül mind vele foglalkozott elmém és a varrógép lármája folyton tart, mintegy gondolataimat irányítja, odavezeti Gretchenhez . . .

... És én látom Gretchent, a mint szorgalmasan varr; szőke szép fejével reáhajol a gépre, szemei figyelmesen nézik a gyorsan ugráló tűt és szinte lázas gyorsasággal hajlja a kereket. Csodálatosan hasonlít Gretchenhez, ahhoz a szentimentális mosolygó, örök ifju germán leányhoz; tömött szőke haja egész koronát alkot, szabályos arcvonásai olyan simák, lágyak s vékony alig piros ajkai körül az az irtatlan, gyöngye, szelid mosoly. Nagyon Gretchen ő, — annyira, hogy csak eszemben sincs kételkedni benne, — erősen hiszem, hogy megtestesült, élő alakja a mesebeli Gretchennek,

az ábrándozó, szerelmes német leánynak. Csak a guzsaly hiányzik, — de ő a gépet hajlja s a gép forog, dolgozik, zakatol . . .

Nini, — mintha tisztulni kezdene az idő; a vastag fellegek oszolnak már szét az égen, a szürke köd mintha emelkedni kezdene a járda nyirkos köveiről. A nap is előtűnik az égen, eleinte csak keskenyen, szorulva, hanem segítségére jön a szél s szétkergeti előle a felhőket a csunya, hamvasszürke ködfoszlányokat, mire a nap is, amint hatalmát visszanyerte, szinte vad erővel, kérelhetetlenül üzi, kergeti, roncsolja az amugy is foszlányos ködöt — és ragyogva süt a házfedélre, ablakra, falra, csupa mosolygást, derűt, életet árasztva szét . . .

— Csodálatos; a varrógép lármája sem az a kellemetlen zaj, mint a minő előbb volt, mintha a gép hangja megfinomodva szűrődne át a falakon és szinte kellemesen hallatszik: prrr . . . prrr . . . prrr . . . pr . . . és ugy tetszik nekem, mintha beszélne, csevegne, sut-togna a gép . . .

Ujra látom Gretchent; most vigabban van, mosolygása érdekesebb; igen; mert ő hozzá is berepült gyors szárnyakon a meleg napsugár, sőt egyik kedves bizalmassággal oda tűz Gretchen vállára, megöleli hófehér nyakát, odasi-mul füléhez és suttog édes, bohó szavakat. . . Elmondja, hogy ez a csunya, utálatos köd mint zárta el őket már két napja s milyen szomorúság volt ez nekik; hanem ma megjött a szél, segített rajtuk, szétkergette a vastag ködöt, ólmos felhőket; ő pedig, a mint szabad lett, egyenesen az ibolyát kereste fel, magával hozta illatát s köszöntve a nagy, komolytölgy-

Az ellenzéki szellem terjedése.

„Actio parit reactionem”. Ezen régi mondás mély igazságát dokumentálják meggyőző erővel azok a politikai mozgalmak, melyek mostanában országszerte megindultak, mint ezt napról-napra regisztrálnunk alkalmunk van.

A Bánffy-féle terrorisztikus választási módszernek ezek az előre látott ellenhatásai.

Veszprém- és Nyitramegyék után imre Nógrádmegye következik a sorban, t. i. azon önértékes vármegyék sorában, melyekben az ellenzék lethargikus álmából felébredve, kettőzött erővel szervezkedik a jövő alkotmányos küzdelmeire.

A balassa-gyarmati választókerület ellenzéki érzelmi polgárai e hó 10-én roppant népes értekezletet tartottak, melyben egy erős szervezett, kompakt párttá szervezkedtek. Elnökké magát Scitovszky János, Nógrádmegye népszerű alispánját választották. S a közel jövőben Nógrádmegye minden nagyobb községében hasonlóképp fog szervezkedni az ellenzék.

A lehető legjobb kilátások vannak tehát arra nézve, hogy az ország vármegyéi egyre-másra talpra állnak és gyarapítani fogják az ellenzéki szövetkezetek reményteljes listáját.

Longus ordo post meidem petentium decus.

Új választás Abrudbányán.

Most, hogy Lukács László pénzügyminiszter egri mandátumát igazolták, a pénzügyminiszter lemond az abrudbányai mandátumról és ez utóbbi kerületben, mint a Pol. Ért. írja, Lukács György belügyminiszteri titkár, a pénzügyminiszter rokona lép föl.

Városunk közönsége bizonyára rokonszenvesen fogadja e jeleltség hírére, ha az egri odiosus választási manipuláció hátterében is jelenik az meg, mert Lukács György Nagyváradi szülötte, kinek atyja mint polgármester a város körül nagy érdemeket szerzett és általános rokonszenves emléket hagyott hátra.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, január 13.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Gr. Teleki Sándor, Molnár Antal, Lakatos Miklós.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy, Lukács, Wlassics.

Lehoczky Vilmos, az állandó igazoló bi-

zottság előadója, beterjeszti a bizottság jelentését kolozsvári Kiss István, Kiss Pál, gr. Festetics Andor és Ráth Péter mandátumának igazolásáról.

Szivák Imre a IV. bíráló bizottság elnöke jelenti, hogy a csongrádi választás ellen beadott petícióra kérvényezők visszavonták s így Gajári Ödön mandátuma végleg igazoltatott.

A költségvetés tárgyalása.

Major Ferencz beszéde.

Mielőtt beszédem tulajdonképeni tárgyával foglalkoznám, néhány megjegyzést óhajtok tenni egyes nyilatkozatokra és állításokra, melyek a múlt ülések alatt a felirati vitánál a Házban tétettek!

A szocializmus legnagyobb ellensége.

A felirati vita előadója egy sophismát méltóztatott megkoczkáztatni a szocializmusnak a katolicizmushoz való viszonyát illetőleg, úgy állítván oda a katolikus Belgiumot, mint a szocializmus egyik főtanyáját.

Igen is Belgiumban van szocializmus, hanem azt nem a katolicizmus nevelte nagygyá, hanem a megelőző radikális, liberális kormányok, melyek a vallást üldözték, a munkásosztály érdekeit elhanyagolták.

A katolicizmus Belgiumban és egyebütt legbiztosabb védbástyáját képezi az állami rend és a közbiztonságnak a szocializmus felforgató törekvéseivel szemben.

E kérdés megvilágítására szabad legyen Németországra áttérnem, hol a 90-es években a szocializmus ijestően terjedt. Miért is a német katolikusok 1890-ben Windhorsttal élükön megindították a nagy társadalmi akció, melynek egyik fő intézménye volt a katolika.

Az 1890-iki választások statisztikája kimutatta, hogy míg a német kath. centrum egy millió négyszázezer szavazatot — a jobb-oldal a nemzeti szabadelvűek és a haladók egyenként csak egy millió szavazatot kaptak — addig a szocialisták egy és fél millió szavazatot adtak be jelöltjeikre.

De még nagyobb súlyt kölesönöz ezen adatoknak azon körülmény, hogy a szocialista párt 1887. évben csak 11 jelöltet tudott a Házba behozni 76300 szavazattal — három évvel később, vagy 1890. évben egy és fél millió szavazattal 36 képviselőt sikerült nekik megválasztaniok.

Nem csoda, ha egyik vezérük prófétai ihlettel mai 1878-ban kinyilatkoztatta, hogy amint Németország lakosainak száma eléri a

60 milliót — a kormányzat a progressió törvénye értelmében a szocialisták kezébe megy át.

Ezen félelmetes ellenséggel vette fel Windhorst a küzdelmet.

A baj gyökeres gyógyítására egyedüli eszköz tekintette a vallás védelmét — az erkölcsök emelését és egyidejűleg a munkásosztály anyagi helyzetének megjavítását.

Ez alapon nyújtották be a centrum vezér-férfiai: Galen, Hitze, Lieber, Hertling s mások törvényjavaslatukat, melyek a vasárnapi szünetet, az asszonyok és gyermekek munkaidejét és rendjét és számos egyéb üdvös intézkedéseket tartalmaztak.

Ezenkívül számos munkás egyesületet alakítottak, melyek arra voltak hivatva, hogy a munkaadó s munkás viszonyát a legmértányosabb alapon szabályozzák.

Ezen egyetek között legelső volt az »Arbeiterwohl« nevezetű, melyet Hitze, Moufang, Brandt s mások München — Glabachban — Düsseldorf közelében alapítottak.

S ezen egyesületek a legszebb gyümölcsöket termették, mert Németország kath. vidékein, hol ezen egyesületek virágoznak, a szocializmus nem bírt termékeny talajra találni s iparos és földművelő visszautasítja ott a szocializmus sivár tanait; mit az 1893-iki választások adatai bizonyítják be legfényesebben, mikor Bebel, Liebknecht és Volmár nyíltan bevallották, hogy csak protestáns tartományokban számíthatnak biztos győzelemre.

Hogy mily üdvös gyümölcsöket hozott a katolikusok tevékenysége, szolgáljon bizonyítékul egy statisztikai adat a kölni érseki megyéből:

Dr. Kremencz kölni érsek által gyűjtött adatok szerint: 1892. évben a kölni érseki megyében — melyhez mintegy 2 millió lélek tartozik — következő katolikus jótékony intézetek állottak fenn:

47 nevelő intézet szegény gyermekek részére 2200 növendékkel.

99 óvoda 11000 növendékkel.

162 Páli Szt. Vinczéről nevezett jótékonyági egyesület 2786 taggal, kik nem kevesebb, mint 41000 szegény családot segélyeztek.

75 Szt. Erzsébetről nevezett jótékonyági egyesület 1148 taggal, kik 6200 családnak nyújtottak segélyt.

125 intézet ambulans szegények és betegek részére.

7 intézet szegény gyermekek s ágyas nők részére.

fát, megtépázva a pelyhes fülemile fiokokat, sietett, repült ide Gretchenhez. Aztán elmondja, hogy milyen szép a mező, milyen tarka a buza-föld a pipacs és buzavirágtól s a kis patak most is az a esacska ficzkó és Don Juán-ja a a parti füveknek, a ki hütlenségben még a kóbor szellőt is fölülmulja . . . És cseveg, suttog a napsugár tovább . . .

. . . Mintha Gretchen válaszolna neki mosolyogva . . .

. . . Édes napsugár, — esacsogásodra a lelkem újra éli a multat, emlékeim egész raja támadt fel s villámgyorsan száguld a lelkem vissza az elhagyott, az édes otthonba . . . Ott-hon vagyok ismét a nagy parkban s a selyempuha pázsiton kergetőzöm Nérorval. — Mintha hajnal volna, harmatos, madárdalos hajnal és én tele tüdővel szívom a reggeli üdítő levegőt. Méhecskék zümmögnek a levegőben s hallom a bokorból a fülemile énekét . . . Élek . . . élek, valami kellemes zsbongás jár által és által, talán ez, talán ilyen a boldogság? . . . Nevetek, kacagok hangosan, mire a hegyoldal és a sárgarigó válaszol. Vigan szökdécselve felkeresem a nagy tölgyfát, ezt a tisztos öregot, — megölelem vastag kergét s hangosan kívánok neki jó reggelt, a mire valami hímpelellér szellő koronájába kapaszkodva megrázza a tölgy fejét. A tölgy lábánál ibolya nyílik, felköltöm őt is hajnali álmából s halkan kérlem tőle, mit álmodott? . . . Hallá . . . ide hatom a patak mormogását: zugolódik, hogy őt még nem kerestem föl; libegve érek hozzá, — egy pillanat, és én meztláb lubiczkolok a vízben s a habok csókolják bokámat s az udvarias rezgőfű

hajlong felém; aztán a fűbe heveredem hanyatt s nézem a futó felhőket, hallgatom a fák, levelek suttogását, a mint közöttük végigsuhan a zél.

. . . És kél a nap, sugarai tűzvörösen szí-porkáznak szerte, az ég alja kipirul; a virágok nyújtózkodnak álmos tagjaikkal s kicsi fejcsé-
jőkkel ágaskodnak a napsugár után . . . Mint villanyűtésre ébredni látszik a természet . . .

Ügy gyönyörködöm benne — és alig veszem észre, te — kis napsugaram — már vállamon vagy, vigan üdvözölsz és megesókolysz. — Hivsz ki engem a mezőre? — Jó, — menjünk! És megindulunk ketten; távolról már lát-szik a rozsföld ringó arany tengere, buzavirág és pipacs fejek kukueskálnak ki belőle, megszire viritva; pacsirták szállanak fel magasra a levegőbe, talán a felhők közé s esattogó éne-
küktől rezeg a levegő. Ott vagyunk már a rozs között s hallva a pacsirták énekét, éne-
keli kezdek én is s mialatt ketten — én és te szedjük a buzavirágot, annyi sok dalt éne-
kelek el. Tele már a kezem virággal, szinte alig bírom, — induljunk haza. Kijövök a rozs közúl a poros utra, Juj, — a harmatos fű, virág és rozs megfűrésztött engem, egész a vállamig csupa harmatos vagyok; hajam kibom-
lott, kuszán áll, kis czipóm sáros, ruhám kö-
tényem vállig vizes — oh, Istenem, mit csináljak? — És a két kezemben buzavirág és pipacsos megindulok haza: poros az ut s a por mind részszáll vizes ruhámra, a mire ha-
zaértem, csupa por vagyok, — olyan szürke lettem, mint egy kóbor, kopott veréb . . . El akarok rejtőzni mamám elől, de elfog, moso-
lyogva pirogat meg s aztán úgy, a mint va-

gyok: porosan, sárosan, két kezem virággal tele, — édes anyai keblére ölel, csókolja ar-
czomat, ajkaimat, szememet s olyan édesen mondja nekem:

— Lelkem kis Vadvirágom! . . .

. . . Lásd kis napsugár, ilyen az én mul-
tam, így éltem abban a nagy parkban, azon a szép vidéken, a honnan te most nekem virág-
illatot hoztál . . . a ma, a jelen zord, kiellen-
ködös; én megtanultam dolgozni, erős, nehéz munkát végezni, — de örömet dolgozom, mert szüleimért teszem. Lemondtam mindenről, nem vágyom semmi után, jó kedvű is vagyok, — hanem neked, édes hív napsugaram, megmon-
dom, megvallom, hogy bizony úgy fáj a lel-
kem az eltemetett multért, úgy vágyom vissza gyermekkorom szép emlékei közé, — oh, ha én még csak egyszer láthatnám a nagy parkot, a tölgyfát, a patakot, a rozsföldeket, — ha én még egyszer átélhetném a mult csak egyetlen egy napját . . .

* * *

Ismét eltűnt a nap, ismét gyülemlenek a felhők — és a varrógép kedves, fecsegő zaja megszűnt, ismét zakatol, lármázik, dolgozik. Már nem hallom belőle a kedves csevegést, hanem ez a szigorú, kérielhetlen lárma is be-
szél; azt mondja, hogy Gretchen nem bírja ki ezt a nehéz munkát, szervezete fo yton gyengül, néha-néha köhög, szemei különös fényben ra-
gyognak s éjjel láza van. Az orvos levegővál-
toztatást ajánlott, a mire Gretchen fejét rázta és gyöngén, fájdalmasan mosolygott, mert észbe jutott a mult: a nagy park, a hatalmas tölgyfa s a ringó rozstenger . . .

1 intézet börtönből kikerült rabok részére.

23 egyesület, mely szegény családok részére ebéd és ruházat kiosztásáról gondoskodnak.

155 kórház és árpolda 9500 ágygyal.

10 elmegyógyintézet 1350 betegre.

2 intézet epileptikusok és idiotár részére 400 személyre.

Katolikus egyesületek közül:

103 egyesület iparossegédek és tanoncok részére 15000 taggal, melyek közül külön helyiséggel bírt 56 egyesület — míg 47, mint vallásos egyesület szerepel.

A kath. legényegyesületek száma 68, — 12000 taggal.

A kath. kereskedő segédek egyesületeinek száma 21-re rug — 2300 taggal.

Van azonkívül 108 kath. egyesület munkások részére 28000 taggal.

Nőcselédkek asyluma van 7, melyek évente mintegy 6300 cselédleányt adnak menhelyet.

Van még 18 kath. munkásnő egyesület 3300 taggal.

6 kórház munkásnők részére, mintegy 500 ágygyal.

30 háztartási és varró egyesület mintegy 500 taggal stb.

Ezen kath. intézetek és egyesületek száma nem kevesebb mint 1184; legtöbbjük az utolsó 50 évben alakult.

Hol a hitélet ily hatalmas lüktetése észlelhető, hol társadalom oly magasztos aktióra képes, ott a szociális kérdés nem létezik; mert a szociális kérdések minden nehézségein legbiztosabban diadalmaszkodik az igaz keresztény szeretet.

Választási visszaélések.

Ezek után engedje meg a mélyen t. Ház, ha magam is óhajtok még pedig saját tapasztalataim alapján pár szóval a választásokra visszatekinteni.

Ki jogosítva érzem magamat a választási törvénytelenégről szólni, kinek alkalmam volt az 1895. és 1896. diki csáktornyai választásokat átküzdenem, hol a választási visszaélések egész bünlajstromával szolgálhatok.

Nevezetes az 1895-iki csáktornyai választás, mert a Bánffy-féle választási rendszer itt vette kezdetét, itt hozták be a haderő mozgósítását, az évkülönbözetek miatti visszavetést, a jelölt nevének jelentéktelenül hibás kiejtése miatti elutasítást; az agyonkérdezés módját stb.

Nézzük csak, az a szegény szavazó, mely a mostoha viszonyok között is meghozza áldozatát, adóban és vérben, midőn saját sorsa felett kellene, hogy döntsön, akkor egyik oldalról a szuronyokkal, másrésztől a hivatalos hatalom, erőszak s vesztegetés kísérti s hogy teljes legyen a közvéleménynek a mélyen tisztelt tuloldal által több ízben kijelentett szabad megnyilatkozása, a zaklatott szavazó polgár feje fölé még a pénzügyintézetek is pallosukat emelik s ez utóbbi tényezők meg kell, hogy döbbsenek minden hazáját igazán szerető polgárt, mert ha már a pénz, azaz a tőke veszi át az alkotmányos jogok gyakorlásánál a követelő s uralkodó szerepet, akkor közel vagyunk ahhoz, hogy a polgárok függetlensége s szabad meggyőződésének nyilvánítása nem csak megrendül, de meg is semmisül.

Ha azon intézetek, melyek a megszorult néptől nyerik busás osztlékukat, ép ezt a faktort nyugdízik le s fosztják meg alkotmányos jogai gyakorlásától, ki biztosít bennünket arról, hogy saját hasznukra, meg arról, hogy közgazdasági s politikai létkérdésekben hatalmi befolyásukat saját érdekeikben nem fogják kihasználni.

Ezen fentebbi állításom igazolására szolgáljon saját tapasztalatom a csáktornyai választási kerületben, hol minden pénzügyintézet felmondta a néppárti szavazóknak a kölcsönt, sőt egyik pénzügyintézet nem átalotta hivatalos fölshíltásaiban a kormánypárti jelölt nevét is bevonnai s pedig nyomatékosan s akként, hogy ha felszólított a kormánypárti jelöltre nem szavazna, ugy készítse a pénzt; mert a kölcsön, mint felmondott, meg nem fog hosszabbítani.

Okmányok.

I.

Tisztelt Zsbuly Mátyás

Perlakon.

Hallom, hogy Wlassics ur a mi képviselőnk ellen van; mert tudja-e, hogy a takarékpénztárnak adósa?

Ha nem lesz a mi részünkön, mit az összes takarékpénztári urak kívánnak, akkor készítse el a pénzt, mert tovább nem fogja magát a takarékpénztár vámi, gondolja meg magát jól, hogy meg ne bánja és szavazzon Wlassics urra.

Alsó-muraközi takarékpénztár részvénytársaság Perlakon.

Perlak, 1896. október 26.

Barátja

Banelli.

II.

Tisztelt Bermanecz Rókus!

Halljuk, hogy igen ellene van a Wlassics pártjának, meg fogja banni, mert ha nem fog velünk tartani, akkor készítse el a pénzt, mert egy váltója sem lesz akzeptálva. Ön jól tudja, hogy sohasem oly hosszú a nap, hogy est ne jöjjön rája.

Alsó-muraközi takarékpénztár részvénytársaság.

Barátja

Banelli.

Mondja meg Borzseknek, akkor eljön Tóth ur és elviszi önnek.

III.

A harmadik okmány Jambrovich Mihály, Klinecz Lukács, Jursicz Mihály, Maticz Mihály által aláírt bizonylat, hogy a takarékpénztárak milyen pressziókat gyakoroltak a néppárt hűveire.

S ha kijelentem, hogy e kerületben a hivatalos hatalommal visszaélés s a választási elnökök vérlázító elbánása, a szavazatoknak ok nélküli visszavetésénél, — mindenféle formában jelentkezett — sőt a kisebb csapatokban felvonuló ellenzéki szavazók — felvonulásuk közben el is fogattak s elzártak s csak pártunk közbevetésére mentettek ki az erre felhívott járási főszolgabíró által — s jutottak az urnához.

Kérem, mikor a néppárt az egész választási küzdelmében, mint a választás napján ezen botrányos s törvénytelen eljárással szemben is a legnagyobb béketűréssel viselte az alkotmányos jogán ejtett sérelmeket, mi igazolja a tuloldalnak azon nyilatkozatát, hogy a kormánypárt csak önvédelemből használta föl hatalmát s a fölpanaszolt eszközöket, mikor éppen ellenkezőleg a békés polgárok alkotmányos jogainak gyakorlása ellen az egész választási vonalon intéztettek vakmerő támadások.

Beigazolja ezt Órley t. képviselő társamnak azon a tisztelt tuloldal által is helyesléssel fogadott ama kijelentése, hogy a hatalom fellépését, hivatalos közegek befolyását a választásoknál szükségesnek tartja.

Bocsánatot kérek t. Ház, ha nem tudom összeegyeztetni ezen felfogást az alkotmányos jogokkal s a parlamentárizmussal.

S mit látunk, azt, hogy a választások tényleg kifejtett hivatalos tulbuzgóság igen sokszor takaról szolgál a közigazgatási, vagy egyéb téren elkövetett mulasztásoknak.

S ha ily visszaélésekhez még a csendőrség is assistálásra használják föl, — e felhasználás kérem, nem fog-e demoralizálólag hatni e testületre — mit pedig megengedni nem lehet, nem szabad.

Sajnos, mélyen tisztelt Ház, a lefolyt választások a nép ellenálló erejét diskreditálták, de vajjon csoda-e, hogy 20 évi erőszak és érdekpolitika a polgári erkölcsöket megingatta.

Kétségtelen, hogy nagy veszélyeket rejt magában a kormánynak az alkotmányos jogokkal üzőt gonosz játéka, mely mig egyrészt maga után vonja az erkölcsi súlyedést — a törvény iránti tiszteletnek hanyatlását, az alkotmányban vetett bizalomnak megrendítését, s a tekintélynek teljes kompromittálását — azaz az erkölcsi csődöt — addig másrésztől méhében rejt az alkotmányos mezbe öltöztetett absolutizmust.

Az ezen előadottakban feltüntetett veszély annál nagyobb: mert a sokféle nemzetiségek s

valláskülönbségek ugyis szembe állítják az érdekeket hazánkban, a hol, hogy a nemzetiségi kérdés ma is akut jellegű, nagyrésze van közigazgatási rendszerünk rossz voltának és a törvények hiányos s nem pártatlan kiszolgáltatásának.

Ezen állapotok pedig t. Ház nem méltók egy jogállamhoz.

Érintetlenül nem hagyhatom itt, e Házban több szónok által a néppárt ellen hangoztatott azon vádat, hogy e párt lázított, mely kifejezés helyes alkalmazása ellen tiltakoznom kell, — ha csak az igazi lelkesedést nem minősítik lázításnak, a mely lelkesedés a néppárt törekvéseit s nyílt programját mindenütt kísérte.

S kérem e vádat támasztóktól, volt-e más fegyver e pártnak rendelkezésére, mint a szó hatalma s programjának igaz-őszinte, a nép valódi érdekeit felkaroló ereje.

Ez fáj az igen tisztelt tuloldalnak, hogy a nép megértette, átérezte s lelkesedni tudott elveink mellett.

Mutasson föl a tisztelt tuloldal az általuk kivetett irányzat mellett az egész alkotmányos idő alatt oly hatalmas megnyilatkozását a nép százezreinek — mint mikép megnyilatkozott a néppárti nagy gyűléseken — daczára a minden irányban felhasznált hatalmi s a gyűlések eredményeit megsemmisíteni célzó törekvéseknek, a mely megnyilatkozást ekként nem a hivatalos apparatus hozta össze — mikép a t. kormány szokta kierőszakolni a bizalmi feliratokat — főleg miként a közel multban az egyházpolitikai törvények életbeléptése érdekében tette.

A mezőgazdaság, ipar- és munkásügy helyzete.

Áttérve beszédem tulajdonképeni tárgyára és kérdésére, mely téren a kormány által is reformok helyezettnek kilátásba.

De vajjon bizalommal lehetünk-e a jelenlegi kormány iránt, mely hatalmi politikájának támaszát a tőkét jelölte ki.

Pedig a nemzeti erő, mely hazánkat ezer évig fenntartotta, a mezőgazdaságban rejlik; miért is a helyes kormányzatnak oda kell törekedni, hogy a nemzet fenntartásának sulypontja ne a bankokra, hanem a földre essék.

Kérem, vajjon volt-e előrelátással kormányzatunk az általános s nemzetközi jellegű okok hatásainak ellensúlyozása tekintetében?

A magyar kormány az ország mezőgazdasági érdekeit a kereskedelmi szerződészek kötésénél teljesen figyelmen kívül hagyta.

Már Németországgal, Svájcjal s Olaszországgal kötött szerződészek is fedetlenül hagyták mezőgazdasági érdekeinket — mennyiben alig történt valami azon célból, hogy terményeinknek ama fogyasztó államok piacára eljuttatása érdekében kedvezményes vámtelek vivassanak ki.

Még inkább elhanyagoltattak, azonban mezőgazdasági érdekeink az Oroszországgal, Romániával s Szerbiával kötött kereskedelmi szerződészek létesítésénél, melyek már nemcsak passzív irányban okoztak nekünk kárt, hanem a károsítás aktív jelleget is öltött az által, hogy legfőbb fogyasztási piacunkra Ausztriába, mely piac biztosításaért az osztrák iparnak oly nagy áldozatokat hozunk — az orosz és romániai mezőgazdasági termények behozatala nemcsak lehetővé tétetett, de még az sem akadályoztatott meg, hogy az orosz buza beözönlését Ausztria tariffa-kedvezményekkel elő ne mozdíthassa.

Ha azonban hajlandók vagyunk is az e téren felmerült mulasztásokat az osztrák-magyar vámegegyezmény következményeinek felróni, annál szigorubbán el kell itélnünk a kormány mulasztásait azon a téren, melyen a mi speciális mezőgazdasági bajaink orvoslása lett volna feladata.

Rideg közönyt nyel nézte a kormány évek során át, hogy mint nehezül meg az idők járása a magyar mezőgazdaság felett és mig sokszor kicsinyes jelentőségű — a magán érdekek sphaerájába tartozó ügynek nagy figyelmet szentelt — a mezőgazdaságot sorsára bízta.

Gyáripárt kell teremteni, ez volt a jel-szó, ez volt a kormány gazdasági iránlyelve két évtizeden át és mig minden anyagi áldozatot annak megteremtésére hoztak meg, addig a

mezőgazdaságot, mely e nemzetet évszázadokon át táplálta, teljesen elhanyagolta.

A legújabb időben már a kormány is megdöbrent vétke mulasztásainak az adóprés nyomán is észlelt következményei felett s hogy a mellőzött mezőgazdák mind hangosabb rekriminációját elcsitíthassa, hozzá fogott a mezőgazdaság istápolásához.

Mélyreható reformokra van szükség, miért is első sorban a mezőgazdaság jövedelmezőbbé, czéljából kívánatos a legmesszebb menő újításoknak meghozatala, a követelt áldozatok megadásával.

A súlyos gazdasági válságot még inkább elviselhetetlenebbé teszik a mezőgazdák hitelviszonyainak rendezetlensége.

Ugyanis a vidéki pénzintézetek tekintettel a magas kamatlábra, mely ellen alapos kifogás terheli s mely a mostani gabonaárak s földjévedelmezhetősége mellett uzsora számba megy, e bajon egyáltalában nem segítenek s hogy még eddig a kisbirtokos osztály teljesen tönkre nem ment, csakis ezen osztály megerősített munkásságának s kitartó szívósságának köszönheti.

De már oly félelmesen emelkedik a kisbirtok megterhelhetése a nagy kamatozás mellett, hogy ma-holnap a birtokosok, a kölcsönadó pénzintézetek lesznek.

Szükséges tehát, hogy szerveztessenek a mezőgazdák részére központi és fiókhálózatú ellátott hitelszövetkezetek, az állam teljes támogatásával, hogy a tagok olcsó és gyors hitelhez juthassanak.

A hitelszövetkezetekről lévén szó, ki kell emelnem, hogy a kisgazdák helyzetén a hitelszövetkezeteken kívül az ezekkel sok tekintetben egyenlő becsű fogyasztási s raktárszövetkezetek is alkotandók s ezeknek elterjedése alkalmas törvényhozási intézkedések, nevezetesen egy megfelelő szövetkezeti törvény alkotása útján előmozdítandó.

Mezőgazdaságunk szomorú helyzete idézi elő a nagyszámú kivándorlást, melyel szemben a kormány legfeljebb jogosulatlan rendőri kényszert alkalmaz, de a kivándorlás okainak megszüntetésével mit sem törődik; másfelől elnézi, sőt előmozdítja az idegen unproduktív elemeknek az országba való beözönlését, kik a proletárok nagy számát szaporítják.

Már a kivándorlás szempontjából is fontos a telepítés ügyének rendezése, mely egyúttal újat állná az agrár szocializmus elmérgesedésének.

Hasonlóképp fontos a munkások s cselédek jogviszonyainak rendezése — ha a módszer, mely alkalmazásba hozatik, megfelel a gyakorlati követelményeknek s nem válik egyfelől a szocialistákkal való kaczerkodássá, másfelől papíron maradó törvénynyé, mint a vasárnapi munkaszünet törvénye, mely az ország legnagyobb számú lakosait a mezőgazdasággal foglalkozókat sem kötelezi.

A munkás és cseléd törvény feleljen meg a humanizmus követelményeinek, de a munkaadót se fossza meg azon jogoktól, melyeknek elkobzása ép a mezőgazdaság terén vállalhatók végzetessé.

Nem különben kívánatos s a mezőgazdaságra is befolyásos vásár ügynek végre-valahára törvény általi szabályozása.

A mondottak után áttérek a mezőgazdaságra, nagyfotosságu adóügyre.

Bár a rég várt adóreformok a kormány által kilátásba vannak helyezve — mindazonáltal az előzmények után tartani lehet, hogy az igazságos megadóztatás elve nem nyer alkalmazást a földadónál.

A közelebb megtartott adó anketén ugyan is a pénzügyminiszter ur kijelentette, hogy a földadót leszállítani nem lehet, hogy miért nem — a megokolással adós maradt — adós annak daczára, hogy már az 1895. évben megtartott III. országos gazdakongresszus világosan kimondta, hogy a földadó kulcs igazságtalan s hogy e bajon a kataszteri felvételek újabb eszközése nélkül is segíteni lehet.

A közvélemény hangos s megokolt felszólalásai elől tehát a kormánynak s a törvényhozásnak annál kevésbbé szabad elzárkózni, mivel a földadó mérséklése által az adó kasszában támadható csekély apadás bőven kár-

pótolható, a tőzsdeadó behozatala általában a mozgó tőke hasznának kellő megadóztatása útján.

De mezőgazdasági válság nemcsak a földadó leszállítását, hanem azt is követeli, hogy a községekre illetéktelenül rótt terhek, melyek nagyobb részben szintén a mezőgazdák vállait nyomják — leemeltessenek, a II. oszt. ker. adó leszállítsák, a fogyasztási adók, különösen a huszfogyasztási adó tekintetében ennek mérséklése egyéb fogyasztási adók zaklató beszedési rendszerének módosítása által, oly reformok vétessenek elő, melyek ezen adók könnyebb elviselését teszi lehetővé.

Nemcsak Magyarországon, de világszerte általános a panasz a mezőgazdák részéről a terménytőzsdék határidő fizlete s általában ezen tőzsdék működése ellen.

Az ez évben megtartott nemzetközi gazdakongresszus számos kiváló tekintélyű, szakértő külföldi tagja alaposan definiálta, hogy minő módon és mérvben gyakorol befolyást a termény határidő-üzlet — a terményárak alakulására. Mit egyébként eléggé bizonyít azon tény is, hogy Németország törvényhozása szükségesnek tartotta a gabona határ-üzletet eltiltani.

E nyilatkozatok s törvényhozási tények elől egy mezőgazdasági állam kormánya sem zárkózik el s inicziálni kell a gabona határidő-üzlet eltörlését, a tőzsde szigorubb állami felügyelet alá helyezését.

Nagy súlyt kell fektetni a mezőgazdasági ismeretek terjesztésére s be kell vinni ezen ismereteket a népiskolába, hogy a magyar ember ne csak szeresse a földet, melyet ősei ezer év előtt vérrel szereztek, hanem értelemmel, kitartással munkálja is.

S csak azon esetben lesz képes az idők viharával megküzdeni, ha ősi foglalkozását a földművelést szereti, istápolja s magas színvonalra emeli.

Ezek nagyjában azon törekvések, a mezőgazdaság terén, melyeknek megvalósítását pártunk folyton sürgetni fogja.

Ezek után kérdelem t. Ház nem-e méltán zudul fel a földműves osztály a szabadelvű kormány ellen? mely évtizedeken át tétlenül nézte, mikép pusztul a nemzet zöme — annak igazán teste, s nem hallotta meg azoknak segélykiáltásait soha s a tőke-uralom karjaiba vetette magát, honnét a választási kasszákat legkönnyebben megtölthette!

A feltárt gazdasági válság legsarkalatosabb tényezője, mely a polgárság millióit mozgásban tartja, a meghozott egyházpolitikai törvények fölötti elégedetlenség — s az igaz közvéleménynek a revízióban való megnyilatkozása.

S azt is biztosan állíthatom hogy addig a béke-egyensúly helyre nem áll sem a politikában, sem a társadalom terén, míg népünk lelkiismeretén ejtett sérelem orvoslást nem talál a revízióban s a vallástalan álliberális irány véget nem ér!

Nem kérdezte meg az akkori kormány népünket a meghozott egyházpolitikai törvényekre nézve, — nem is vallja azt a nép magának.

Nem polgári házasság, nem anyakönyvezés kellett a népek, — hanem jó közigazgatás — alkotmány és törvények tisztelete fölülről s első sorban kenyér. A költségvetést a tárgyalás alapjául elfogadják. (Zajos éljenzés a néppárton.)

Wlassics Gyula kultuszminiszter reflektál — Major beszédjére. Azt állította Major, hogy vele a csáktornyai választásnál kétszer is szemben állt s ott hallatlan visszaélések voltak. Hát igaz, hogy ott hallatlan visszaélések történtek — a néppárt részéről. (Nevetés a néppárthoz.) Felolvassa a csáktornyai plebános beszédjét, melyben azt mondja, hogy akik Wlassicsra szavaznak, azoknak még unokáit is kiátkozza. (Gyalázat! — jobbról), temetésén, nem fognak harangozni. (Gyalázat! — jobbról. Ki volt az? — a néppárton.) Azt is megnevezetem, ha hozzám fordulnak. Különbben hisz az egész országban így volt. A szombathelyi választásnál a plebános azt hirdette: aki Majorra szavaz, az jöjjön hozzám gyónni, aki Wlassicsra szavaz, menjen az ördöghöz. (Nyugtalan-ság a néppárton.)

Ezek azok a motívumok, melyek őt arra a meggyőződésre készítik, hogy azt higgye, ha ez

izgatás elmúlik, ha a nép meggyőződik, hogy a néppárt állításai valótlanok, nem fogja a néppártot még egyszer vállaira emelni a nép. (Zajos helyeslés jobbról.)

Major Ferenc: Oly vádakhoz hoz fei a kultuszminiszter, hogy képtelen azokat elhinni. Ő férfiasan kijelenti, hogy ilyen izgatási módszerekről tudomása nincs. (zaj jobbról) s a néppárt inkább mindig védelmi állást foglalt el. (Zajos helyeslés a néppárton.)

Werner Gyula kritizálja a nemzetipártnak a parlamenttel szemben tanúsított tüntető passzivitását s vizsgálja a nemzetipárt megfogantatásának okait.

Őt év előtt a párt megerősítve került ki a választásokból. A mostani fiaskót a hivatalos pressziónak tulajdonítsák. Hát 1895-ben ezek az eszközök ismeretlenek voltak? A nemzetipárt kerületeit most nem is a kormánypárt, hanem a függetlenség és néppárt hódította el. Előbbi kerületeinek jórésztében elvesztette a talajt. Hisz jelöltjeinek csekély számából is látszik, hogy már a választás előtt is jól ismert az ország hangulatát s maga is vereségekre számított. Őt év előtt egészen más hangulat volt a nemzetipártban. Vereségeinek inkább belső, mint külső okai vannak. —

Lukács Gyula: Igen a zsebben voltak az okok. (Derűtlenség.)

Werner Gyula: A nemzeti párt vereségeinek egyik oka a párt vezérletének szellemében rejlik. Legtöbb oka a pártnak a választások előtt lefolyt másfél évben követett magatartása. Apponyi híres karácsonyi cikkével homlok-egyenest ellenkezik azóta követett magatartása. Odakészítette Horánszkyt, hogy Szepsiben fuzionális beszédet mondott. (Ellenmondás a nemzetipárton.) És aztán kénytelen volt dezavualni. (Nem áll! a nemzetipárton.)

Elnök: Kérem, hisz te lehetnek majd neki. (Zajos derűtlenség.)

Werner Gyula: ezután azt fejtegeti, hogy az erdélyi részekben azért hódított a szabadelvűpárt, mert az a férfiú, ki a kabinet élén áll, rokonszenvűket és szeretetűket bírja. Mert az a férfiú, ki egész életét az ő ügyöknek szentelte, mindig megtudta övni érdekeit, hogy a nemzetiségek érdekeit sértené. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) A nemzeti párt passzivitásai szemben rámutat a szabadelvű párt kötelesség tudására, összetartására. Mi ennek az oka? (Egy hang: Tudjuk!) Ennek oka az elvek közöségén alapszik. Az össztartozás kulcsát megadja a folytonosság, a párt multja és jelene közt. Munkálkodni fognak a haza nagyságán, megerősödésén továbbra is (a nemzetipárt felé fordulva) önökkel és önök által, ha lehet, de önök nélkül, sőt önök ellen, ha kell. A költségvetést elfogadják. (Zajos tetszés és taps a jobboldalon. Szónokot számosan köztük a miniszterek is, üdvözlők.)

Gr. Benyovszky Sándor: A kvótáról szólnán azt hiszi, hogy ha a kormány a fejedelmek őszinte előterjesztést tesz, a fejedelem nem fog belemenni a kvóta emelésébe, mert nem áll érdekében, hogy egyik vagy másik fél rovására emelje a terheket. De van egy másik feketé pont is. A hadügyminiszternek majd eszébe jut egyszer, hogy a hadügyi kiadásokat megint emelje. Így fog szaporodni rajtunk a teher, s elvégre elviselhetetlen lesz. Polemizál Arányival, a ki nagy tévedésben van az ő ün-vigasztalásaival. Ezután fejtegeti, hogy Magyarország tulajdonképeni fentartója a közbirtokosság, miután majdnem tönkre ment a temérdek adó és egyéb teher folytán. Lehetetlen megélnie. Sajnos, hogy ez így van, de amit a közeposztályról mond, annál sokkal rosszabbat mondhat a szegény népre nézve. A nép még jobban tul van terhelve. Ez a nép a takarékpénztárakra van utalva, melyek 10—12 per-centre dolgoznak. Nem akarja vádolni a takarékpénztárakat, mert azok is másod, harmadkézből kapják a pénzt, csak konstatálni akarja a nép nyomorát. Ezelőtt Magyarország a vándorok Mekkája volt. Most fordítva van. Kivándorol a magyar nép, még a híres Dunántulról is, Tolnából, Baranyából, sőt Pestmegyéből is. Súlyos bizonyítéka ez a szomorú helyzetnek. Még nagy szerencse, hogy a mi lelkes magyar népünkben a hazaszeretet mélyen be van oltva, de az ívet túlfeszíteni nem szabad. Szólván az idegen ajkuakról, tagadja, hogy

azok szídják és gyűlölik a magyar nyelvet. Személyesen érintkezett ő ezekkel és meggyőződött, hogy nem a magyar nyelv ellen van kifogásuk, hanem az állam ellen, mely agyon-sújtja adókkal. Csak azért élnek, hogy az államot fizessék, mely cserében gyarló közigazgatást ad. Ezért gyűlölik a magyar államot. Kik igaztadják mi ellenünk a nemzetiségeket? Eltekintve néhány ügyvédőtől, — az igazi igaztók a papság és a tanítók. Igen, de pl. az az oláh pap oly nyomorultul él, hogy bizony nem kívánhatjuk, hogy lelkesüljön értünk. Javítsunk a helyzetükön. Ha annyi pénzünk van, hogy a karját emeljük, fordítsunk ezekre az alsó papságra és tanítókra egy milliót, mindjárt barátaink lesznek.

A pénzügyminiszter figyelmét felhívja, hogy új jövedelmi forrásokat kell szerezni s ezekkel az adót leszállítani. Ilyen az önálló vámterület.

Lehetne olyan adót is behozni, melyet meg se éreznének s szép jövedelmet hozna. Pl. a *gyufamonopoliummal*, mely Franciaországban is meg van. A *hitelviszonyok* rendezésével is igen lehet a nép terhén segíteni, hogy ne másod vagy harmad kézből kapja a hitelt. A költségvetést nem fogadja el, hanem pártolja Kössuth Ferenc hat. javaslatát. (Élénk helyeslés a szélsőbalon.)

Öt perc szünet.

Szünet után Sima Ferenc interpellált a Vadnay Andor főispán ügyében. Vadnay tudvalevőleg elfogatta Pandovits gör. kel. lelkészt, azon gyanu miatt, hogy az általa kezelt iskola pénzeiből saját céljaira fordított bizonyos összeget. A vád valótlanak bizonyult.

Az ülés vége két órakor.

Előkészületek a mai harcra.

A jövő nyári színi szezon tartja napok óta izgalomban Nagyvárad közgyűlésének tagjait s mondhatjuk, a színházba járó közönség nagy részét. A kérdés mesterségesen lett enynyire szitva.

Az egyik pályázónak: Megyeri Dezsőnek barátai mindent elkövettek, hogy még az elmúlt nyári szezon erkölcsi bukása után is a kolozsvári igazgató részére hargolják azokat a városatyákat, akik jobb meggyőződésüket s Nagyvárad színügyét tekintve, hallani sem akarnak egy második Megyeri-évadról. Hogy ezekre piszkot, ráfogásokat dobáljon valaki, az lehet egyéni kedvtelés, de hogy visszatetszést szül általánosságban mindenütt, azt eléggé igazolták a tegnapi tartott értekezletek s elmondhatja rá Megyeri uram, ments meg az ilyen jóakarattól.

A színidény iránti izgalom és érdeklődés tegnap érte el tetőpontját a városi tanácsülésen és a két értekezleten, a melyen a városatyák vettek részt.

A városi tanácsülésen szóba jött a két pályázó igazgató: Megyeri és Leszkay kérvénye s a vélemények igen megoszlottak. Végre is a többség azt határozta, hogy a színügyi-bizottság véleményét ajánlják a közgyűlésnek elfogadásra. De hogy a tanács tagjai mind Megyerire adják szavazataikat? — azt majd a mai szavazás mutatja meg.

A Megyeri érdekében kifejtett harcmodor még a Megyeri híveinek sem tetszett.

A szabadelvű párt értekezletén formális tárgyalás alá nem vették ugyan a színidény kérdését, de a felmerült beszélgetés közben a jelen voltak nagy többsége Megyeri ellen nyilatkozott.

A 48-as körben tartott értekezlet, melyen pártszínezet nélkül vettek részt a városatyák, szintén Megyeri ellen és Leszkay András mellett foglalt állást. Élesen bíralták Megyeri eljárását. Szembeállították a két igazgatót, a kiket már jól ismer Nagyvárad közönsége. Csak természetes, hogy a mindig gseft-igazgatóval szemben az áldozatkész direktort: Leszkay

Andrást emelték ki, mint akinek egyénisége s a mult tapasztalata garanciát nyújt, hogy Nagyvárad közönségének nem kell az elmúlt nyári évad „élvezeteit” átélni.

A 48-as körben tartott értekezletről a következőket írjuk:

Az értekezlet tulajdonképpen a mai városi közgyűlés tárgysorozatát beszélte meg s pontonként vette megbeszélés alá a fontosabb ügyeket.

Legelsőbben a megüresedett közigazgatási bizottsági tagságra dr. Vári Szabó Bélát jelölték.

A színház építése.

Ezután a színházépítés kérdését vitatták meg.

Kunyhóssy János meghaladott álláspontnak mondja a színház építése ellen való állásfoglalást. Az építést már jóváhagyta a miniszter. Azonban a közgyűlés határozata szerint a regále kötvényekből először a város-házát, azután az iskolákat és végre a színházat kell kiépíteni. Ha a két előbbin kivül a színház is kitelik a regále kötvényekből, akkor mielőbb építeni kell. De a közgyűlés által elfogadott sorrendet meg kell tartani.

Dr. Döry Ferenc, Szokoly Tamás, Déry János, Beczkay Lajos, Fekete László s még többen hangsúlyozták, hogy a színház sokkal többre kerül a felvett összegnél s folytonosan nagy állandó terhet ró a polgárságra. Egyszerűbb színházat építsen a város, de akkor is a Kunyhóssy által felemlített sorrend megtartásával.

Serényi Gusztáv szerint a színházat azonnal építeni kell, van rá fedezet.

Weisz Károly zugás közt az iskolánál, mindennél előbb valónak jelenti ki a színházat, mert az a város éltető kérdése (?)

Az értekezlet kimondotta, hogy a színház építést a közgyűlés által korábban elfogadott sorrendben óhajtja s ilyen irányu magatartást tanusítanak a közgyűlésen.

A *fizetésemelés és a drágasági pótlék* kérdésénél Kunyhóssy János indítványára kimondták, hogy az emelés és pótlék megadását pártolják, de a hivatalos órák pontosabb megtartása által a hivatalnokok szaporítását elkerülhetőnek vélik.

A *birtokváltási* illetve szedését nem január 1-től, hanem a törvényhatóság előtt való kihirdetésétől szedik.

Megyeri vagy Leszkay?

A nyári színi évadra kiadandó játszási engedély kérdésénél hosszú vita indult meg. Kunyhóssy János ismertette a pályázatokat. Megyeri betérjesztette a tavalyi társulatának névsorát; csupán pár új taggal van kibővíve a társulat. Leszkay későbbre ígerte a társulat névsorát, s általánosan elismert multjára hivatkozva, kéri az engedélyt. Tegnap délután Leszkay egy újabb kérvényt adott be a város-hoz, a melyben kötelező kijelentést tesz, hogy *márczius 1-ig kiegészíti a társulatát a nagyvárad közönség legfelcsigazottabb igényének megfelelőleg. Ha ekkor a közgyűlés nem lesz megelégedve a társulattal, a szerződés felbontható.*

Dr. Moskovits József, Szokoly Tamás és még többen szóltak a kérdéshez. Apróra kimutatták, hogy mit tett Megyeri a nagyvárad közönség érdeke ellen; csupán a saját zsebet nézte mindig. Felsorolták azokat az apró és nagy bosszantásokat, a melyek mind arra gátlak, hogy a nagyvárad közönség előtt örökre lejárja magát. Leszkay ellenben soha nem nézte a közönség érdekeinek elhanyagolásával a saját anyagi előnyeit. A legjobb erőket hozta Nagyváradra, drága tagokkal tartotta fenn a színészet nivóját a fabódében. Mindezekért megérdemli a bizalmat, támogatást. — Megyeri tavaly is elengedte hónapokra a legjobb tagokat, hogy fizetésüket levonhassa. Most kivette nyárára az épülő budapesti Korona-színházat, s bizonyára a társulat javát ott akarja játszani a nyáron.

Megyeri mellett csupán Döry Ferenc szólalt fel.

Az értekezlet kimondotta, hogy *Leszkayt fogják pártolni.*

Ezzel az érdekes értekezlet véget ért.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Január 14. Városi közgyűlés.
 16. Felolvasás a v. velencei Népkörben.
 17. Földessné védnöksége alatti gyermek-bál.
 24. A nagyvárad kath. kör matinéja.
 Február 10. A „Szabadság” sajtópere.
 17. Bittner Ferenc sajtópere Szügyi József ellen.

* **József nádor emlékezete.** Ma lesz ötvenedik évfordulója a dicső emlékeztető József nádor elhunytának. A fővárosi tanács ez alkalomból Márkus polgármester indítványára elhatározta, hogy a nádor szobrára ma reggel diszes koszorút helyez.

* **A szabadelvű párt értekezlete.** Tegnap délután a nagyvárad szabadelvű párt Hlatky Endre elnöke alatt, tekintettel a városi közgyűlésre értekezletet tartott. Jelen voltak: Friedländer Sámuel, Száhlender Károly, Schöpflin Ágoston, Huzella Gyula, dr. Ponorán Lukács, dr. Munk Béla, Bordé Ferenc, Mezey Mihály, Moskovits József, Rendes Vilmos, Grósz Albert és Kaczián Károly. Elnök az ülést megnyitva, tudomására hozza a bizottsági tagoknak, hogy egy bizottsági tagsági hely, az idősb. Rimler Károly helye megürült, mivel pedig ezt a 48-as pártból szokták választani, ajánlja e párt elnökét, Vári Szabó Bélát. Az értekezlet egyhangulag elfogadta Vári Szabó jelöltségét. A városi közgyűlés tárgysorozatának több pontjára nézve, nem állapodtak meg, mivel egy sem olyan, amelyből politikai kérdést lehetne csinálni. Ezzel az értekezlet véget ért.

* **Rendjelviselési engedély.** Ő Felsége a király újabban a közös hadsereg körében a következőknek engedélyezte idegen rendjelek viselését: *Krieghammer* Ödön hadügyminiszternek a „Románia csillaga”-rend nagykeresztjét; báró *Appel* János lovassági tábornoknak az I. oszt. Özmanie-rendet; báró *Waldstätten* János tábornagnak a „Románia csillaga” nagy keresztjét és az I. oszt. Takova-rendet; báró *Fehérváry* Géza honvédelmi miniszternek a „Románia csillaga” nagy keresztjét; *Bolfras* Arthur főhadsegédnek a csász. japáni I. oszt. »szent kincs»-rendet; *Pokorny* Arminnak, a 17. gyalog hadosztály parancsnokának a „Románia koronája»-rend nagykeresztjét; csókakői *Nechvalszy* Józsefnek, a 7. lovasdandár parancsnokának a „Románia csillaga»-rend nagy tiszti keresztjét; *Masic* Radoszláv 37. gy. ezredbeli századosnak a „Románia csillaga»-rend tiszti keresztjét; *Salleg* József 37. gy. ezredbeli főhadnagnak a „Románia koronája»-rend tiszti keresztjét és *Lépes* Árpád 37. gy. ezredbeli hadnagnak a „Románia csillaga»-rend lovag keresztjét.

* **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Papp Gusztáv oklev. tanítót a mezőtelegi állami elemi népiskolához rendes tanítóvá nevezte ki.

* **Óvónó-választás.** Bagamér községében a napokban ejtették meg az óvónó választást, Szlavay Ferenc elnöke alatt. A beadott 13 szavazat közül 9 szavazattal Szász Matild kitűnően képesített óvónó választott meg.

* **Jelenffy Kornél temetése.** Tegnap délután nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra néhai *Jelenffy* Kornél táblai tanácselnök hült tetemeit. A gyászház udvarát el-lepte az előkelő nagy közönség; ott voltak: *Beöthy* László főispán, *Pokorny* altábornagy, *Virányi* Győző alezredes a közös és honvédtisztikar több tagjával, *Sal* Ferenc, *Széchenyi* Jenő kanonok, *Ritoók* Zsigmond táblai elnök a táblabírókkal, *Gyalokay* Lajos a tvszéki és járásbírói karral, az ügyészség tagjaival, *Schöpflin* Ágoston, *Gyurkovits* Kornél, *Hlatky* Endre, *Lo-vassy* Andor, *Miskolczy* Árpád, *Cziffra* Gerő, dr. *Fássy* Lajos, *Némethy* Károly, *Oszterlamm* Armin, *Győrffy* Sándor, *Rádl* Ödön, *Schenk* Emil, *Kovács* Béla, *Miller* István, dr. *Mártonffy* Bogdán, *Kiss* Elek, *Tóth* Márton, *Busch* Dávid, dr. *Fazekas* Imre, *Miskolczy* György,

Láng József, Kaczián Károly, Huzella Gyula stb. A koporsó felett Csák Máté ev. ref. lelkész megható imát mondott, mely után megindult a gyászmenet az olasz temetőbe. A holttestet a táblabírói kara emelte a gyászkocsira. A tömör érckoporsót a gyászoló-család és a rokonság koszorui fedték.

* **Nótárius választás Bikácson.** Bikács és Nyárszeg községek Bikácson székelő körjegyzői állására lejárt a pályázat határideje. Bezzeg van is ám, a mi felverje a falu csendjét. Egyik jelölt a másiknak adja a községi képviselői kilincset s a barátságos kézsorításhoz ősi szokás szerint már csak egy kis áldomás is dukál. Az árendás zsidó gondoskodik arról, hogy minél több bor folyjon előre is, nem ugyan a medve, hanem az utolsó gondolt választott jegyző bőrre, no meg az egészségére. A hadi lármában kettőt emlegetnek legsűrűbben, kiknek a szolgabírói hivatal kandidációján kívül tekintélyes számu szavazatra is van kilátásuk. Az egyik *Iryni* Gerő nagyszalontai telekkönyvvezető, a másik *Kovács* Győző nagyváradi törvényszéki írnok. A döntő ütközet f. hó 16-án lesz, amelyből úgy látszik az előbbi fog győztesen kikerülni.

* **A városi tanácsülésből.** Nagyvárad város tanácsa tegnap délelőtt tárgyalta a mai közgyűlés érdekesebb tárgyait. A színház építést illetően Mezey Mihály s társai indítványát azzal terjeszti a közgyűlés elé, hogy a színházat a meglevő (?) 340,000 frt értékű regálékötvényből fedezze. — A jövő nyári színházi szezónra a játszási engedélyt, a színházi bizottság ajánlatához képest Megyerinek javasolja kiadni. — A fizetés rendezést a jog- és pénzügyi szakbizottság javaslatához képest egyszerűen elfogadásra ajánlja. A drágasági pótlékot pedig általában 10%-al kéri kiutalni.

* **Elhunyt szolgabíró.** Egy tehetséges, nagyra törő fiatal ember kimúltáról vettünk hírt. Főnag Endre vaskohi szolgabíró, tegnap délután 4 órakor Szalontán meghalt. Már évek óta tüdővérszében szenved s egész nyarakon át, tegnap végre szenvedéseitől a halál váltotta meg. Főnag, mint hivatalnok páratlan szorgalmu, igyekvő fiatal ember volt, a mult évi tisztújítás alkalmával lett szolgabíróvá megválasztva. Kedvenc foglalkozása volt az irodalom is, évek óta a »Szalontai Lapok«-ba írta hangulatos költeményeit s nagy sikert ért el a »Könyv és mosoly« című kötetével is, mint egy barátjaival egyetemben adott ki. Általánosan elismeréssel voltak irodalmi működése iránt mindenütt, de különösen mint hivatalnok és jó barát nyerte ki az általános szeretetet. Temetése holnap fog megtörténni s az alispáni hivatal, Nagy Márton főszolgabíró bizta meg, hogy a tehetséges ifjú sírjára letegye a megyei tisztikar koszoruját. Nyugodjék békével!

* **A Safrad-ház értékesítése.** A Safrad-ház helyére építeni szándékolt bazárok bérbeadása, mint említettük, a megtartott árlejtésen nem sikerült; alig néhány helysége volt árverelő. Tegnap tárgyalta a városi tanács az árverés eredményét s azt ajánlta a közgyűlésnek, hogy az egész ügyet adja vissza a tanácsnak esetleg a terv megváltoztatása után új árverés megtartása végett, vagy hogy tegyen újra javaslatot a Safrad ház más módon való értékesítésére. Az árverés kedvezőtlen eredménye után azt hisszük, nem lesz semmi a bazárok építéséből a ház megvételével egy olyan ingatlan szakadt drága pénzért a város nyakába, a melyet nagyon nehezen tud értékesíteni.

* **Leszkay újabb ajánlata.** Leszkay Andor aradi színház igazgató ellen különösen azt hozták fel a színházi bizottságban, hogy nem adott be névsort társulatáról, a melylyel a nyáron Nagyváradon óhajtja az idenyt kitartani. Leszkay Andor már első ajánlatában is hivatkozott arra, hogy most van

több jeles erővel tárgyalásokba s így egy a nagyváradi igényeknek megfelelő társulatot fog Nagyváradra hozni. Tegnap délután újabb beadványt intézett Nagyvárad városához, a melyben kötelezi magát, hogy márczius 1-ére egy megfelelő, komplett társulat névsorát mutatja be, a melyet ha Nagyvárad városa el nem fogadna, a szerződést felbonthatja s megvonhatja tőle a játszási engedélyt. Garanciát vállal, hogy kiváló jó társulatot hoz Nagyváradra. — Azonkívül 2 héttel ezelőtt Nagyváradon járt *Justitoris* Kálmán Arad város főjegyzője s úgy *Rácz* Mihály főjegyzőnek, mint *Dus* László főügyésznek a legdicserőbben nyilatkozott *Leszkay* aradi működéséről s ajánlta a nyári színháznyire. Tegnap pedig *Salacz* Gyula aradi polgármester levélben ajánlta *Leszkay*-t.

* **Szerencsés humor.** Egy pár állít be egy németországi község plébánosához; 1876. óta, midőn a polgári házasságot behozták, együtt éltek már s most arra kérték e lelkészt adja rájuk az egyház áldását. Nagyon természetesen, mert semmi akadály sem forgott fenn, hálás örömmel ajánlotta fel a lelképásztor az egyházi áldást, egész csendben, a plébánián, vagy a sekrestyében. — De nem úgy akarjuk ám mi — mondották ők — a templomban szent mise alatt akarunk áldozni és megesküdni. — Ugy is lehet. — felelt a plébános, — de nem tartanak attól, hogy feltűnő lesz, ha most, miután már husz évig polgári házasságban éltek, az egyház színe előtt is megesküsznek. — Dehogyan félünk, — felelte a leendő új pár, — hisz az emberek azt fogják gondolni, hogy az ezüstlakadalmunkat tartjuk.

* **Halálos kimenetelű korcsmai verekedés.** A már majdnem mindennapi véres korcsmai drámákhoz hasonló esetről tudósít ugrai levelezőnk a következőkben: *Szabó* Sándor ottani korcsmáros vendéglőjében e hó 10-én az esti órákban nagy véres verekedés játszódott le, melynek áldozata *Horváth* Mihály gépész mester, a hősök pedig *Labró* János, *Fricz* Antal sittyá legények voltak. Az esetről levelezőnk röviden a következőket írja: E hó 10-én, vagyis vasárnap, mint majdnem minden kisebb, sőt nagyobb községben a farsangitánczok megkezdődtek, a táncz után pedig persze a legénység addig ki nem mozdul a korcsmából, míg totaliter le nem issza magát és ki nem dobja. Így történt ez Ugrán is; este, midőn a táncz bevégeződött és a két társ már jóval többet ivott, *Szabó* korcsmájában garázdálkodni kezdtek és mivel a másik asztalnál ülő *Horváth* Mihály őket rendreutasította és szidalmazni kezdte, szóváltásba elegyedtek úgy annyira, hogy boros üvegekkel kezdtek dobálózni, sőt még ezzel sem elégedtek meg, hanem a már szintén kissé ittas állapotban lévő *Horváthot* torkon ragadták és kivonszolva a gangra, a földre teperték és össze-vissza rugdosták és gázolták, úgy hogy a szerencsétlen másnapra már ki is szenvedett. Bár a korcsmáros nyomban csendőrök után küldött, de mire azok megérkeztek, már a verekedés véget ért. A tetteseket az ugrai csendőrség nyomban letartóztatta, kik beösmelő vallomást tettek és azonnal be is kísérték őket a kir. ügyészség börtönébe. Az eset a különben is igen szelid, jóra való embernek ösmert *Horváth Mihály* iránt Ugra községben igen nagy részvétet keltett.

* **Leszkay a közönségért.** Elérkezett a döntő momentum arra nézve, hogy ki kapja meg a nagyváradi színházat *Leszkay*-e, vagy *Megyeri*? Igen időszertűnek találjuk tehát, egyik fővárosi lapnak *Leszkayra* vonatkozó ügyes színházi híret minden kommentár nélkül reprodukálni, mert ebből mindenki kiveheti, milyen mértékben van meg az igazgatói quali-

ficatio *Leszkay*-ban. — A. B. N. hire a következő:

Szombaton este ujdonság kerül színre még pedig egyszerre két színpadon: a budapesti *Népszínház* és az *aradi* színházban. Első eset, hogy egy vidéki színház ugyanazon az estén adja elő egy budapesti színháznak az ujdonságát.

Leszkay András, az aradi színház igazgatója, megszerezte a *Lecocq*-féle operett előadási jogát és szerződésében, amelyet a színházi ügynökséggel kötött, csak az van kikötve erős kötbér mellett, hogy az operettet nem szabad előbb előadni, mint a *Népszínház*nak.

Az élelmes aradi direktor, aki ugyanaz este akarja megszerezni közönségének a premiére-élvezetet, amelyen a *Népszínház* közönsége élvezi, így szól magában:

— A szerződésben csak az van kikötve, hogy előbb nem szabad előadnom, de hogy a *Népszínházzal* egyidőben ne adhatnám, erről sehol sincs szó.

Sardon ugyancsak szombat estére tüzte ki a *Ninetta* bemutatóját. Az ügyes direktor azonban egyuttal arról is gondoskodott, hogy a szerződésben kikötött kötbér valahogy a nyakába ne szakadjon, mert ha *Ninetta* szombaton este előtalálna maradni, el kell maradnia a premiérnek *Aradon* is. De mindenféle eshetőségekre számítani kell, így megtörténhetik az is, ami ugyan nem valószínű, de mégis csak megtörténhetik, hogy *Ninetta* közvetlenül az előadás előtt elmarad.

Az aradi igazgató a legmesszebbmenő óvintézkedéssel erről is gondoskodott.

Szombaton este pont hét órakor ugyanis az aradi központi telefonhivatal egyik fülkéjében ott lesz az aradi igazgató egy megbízottja, aki kérni fogja *Budapestet* s ezeket a szavakat fogja bekiáltani a telefonba:

— Halló! Megy *Ninetta*?

— Igen, *Ninetta* megy... Az előadás megkezdődött!

Ez után a felelet után, melyet az aradi igazgató budapesti megbízottja fog bementeni a telefonba, az aradi megbízott beleugrik a rá várakozó bérkocsiba s a színházhoz hajtat és megviszi a hírt, hogy *Ninetta* megy.

Öt percetel hét után az aradi karmester megadja derék katonamuzsikuskainak a jelt és *Ninetta* ott is meain fog.

* **Támadás Szigligeti-utcán.** Tegnap délután *Libich* Ferencz pék legényt, ki *Kolbay* üzletében már egy év óta van alkalmazásban, két ismeretlen ember megtámadta és erőszakal a *Szent-János-utcán* végig, a kapitányi hivatalhoz vitték fel. Természetesen itt szabadon bocsájtották. *Libich* megteszi támadói ellen a feljelentést.

* **Bitang sertés.** A napokban a várad-velencei vasúti állomásnál egy darab 6—7 hónapos sertés találtatott bitangságban. A rendőrkapitányi hivatal felhívja a tulajdonost, hogy 8 nap alatt annyival is inkább jelentkezék, mert ellenkező esetben a jószág nyilvános árverésen el fog adatni.

* **Lopás** A gilányi soron tegnap ismeretlen tettesek behatoltak özv. *Rozenberg* Lajosné udvarába és onnan *Klein* Jakabnétól egy 60 literes hordót, mely finom ó-szilvóriummal volt telve és több tárgyat ezenkívül elloptak. A háziasszony szintén szenvedett kárt, amennyiben 6 darab szép jérezéjét emelték el az enyves kezű látogatók. Jelentést tettek a rendőrségnek s keresik, sőt már nyomában is vannak a tetteseknek.

EGYESÜLETEK.

Nyomdászok közgyűlése. Vasárnap délelőtt 11 órakor a »Zöldfa« disztermében a »Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők nagyváradi kerületének« tagjai rendes évi közgyűlést tartanak, *Bonczé* Tivadar elnöklete alatt. Az egyleti tisztikar — mivel mandátuma lejárt — lemond s nyomban meg is fogják az új tisztikart választani. Ezután a rendes tárgyakra térnek át.

SZINHÁZ ÉS MŰVESZET.

Kié lesz a nyári szinkör?

I.

Ma fog dönteni a városi közgyűlés a mi, »fabódé«-nak csúfolt nyári szinkörünk sorsa felett.

Ismételten kifejtettük már lapunk álláspontját e kérdésben. Semmiféle személyes érdek vagy barátság nem köt bennünket; előttünk egyedül a közönség érdeke az irányadó.

Hogy Megyeri felett gyakorolt kritikánk nem volt igazságtalan, igazolta a színügyi bizottságnak néhány nap előtt tartott gyűlése. A bizottságnak csaknem minden tagja kifogásokat, vádakot emelt Megyeri ellen. A repertoirt gondatlanul válogatta össze. Fércműveket, pikantériákkal telt hülyeségeket vitt a színpad deszkáira. A jóakaratu védelem sem tudott egyebet felhozni védelmére, minthogy tekintettel kellett lennie a kasszára. Csakhogy ez sem állja meg helyét. Eltekintve — ha lehetne — attól, hogy a közönség erkölcsi érzéke előbb való a kasszájánál, — miért kellett még Küry Klára vendégszereplésére is ilyen darabot választani? Nagyon jól tudta Megyeri azt, hogy az ünnepezt művésznőnek egyszerű megjelenése is elég arra, hogy telt házat hozzon össze, — mi szükség volt arra, hogy őt olyan szerepben léptesse fel, amilyenre a népszínház igazgatója sem meri őt felkérni?! Azt az eljárást pedig, amit Blaháné fellépte alkalmából tanusított Megyeri a városi közönséggel, azt nem lehet elfelejteni és megbocsátani. A színügyi bizottság csak 50%-nyi helyáremelésre adott engedélyt. A reggeli pénztárnyitáskor már nem lehetett kapni jegyeket a színháznál, — de lehetett egyik szemközi üzletben 2—3-szoros áron.

Ezek után nem csuda, hogy a városi közönségnek nincs bizalma Megyerihez. És dacára annak, hogy Leszkay nem nyújtott be végleges névsort, mégis nagy pártja van a városi közönségnek.

Azt nem tagadhatja senki sem, hogy Leszkay társulata hasonlíthatatlanul különb volt a Megyerinél. Elég bizonyosság az, hogy egyszerre négy tagja (Balassa, Delli, Gáll, Fenyvesi) viték el a vígszínházhoz, Leszkay multja elég garancia arra, hogy most is tisztességes társulatot várhatunk tőle. Hogy ma még nem tud végleges névsort nyújtani, az természetes dolog. Addig nem köthet szerződéseket, míg nincs biztosítéka az iránt, hogy megkapja a szinkört.

Végre nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül a »Szabadság«-nak a városi képviselő testület egyes tagjai fölött mondott sajtószerű ítéletét. Annak a Milibáknak vagy Fekete Lászlónak egyszerű polgár létére színügyi kérdésekben is éppen úgy szabad élni szavazati jogával, mint Várady Zsigmondnak, vagy Rádl Ödönnek (Különb. Rádl sem volt megelégedve Megyerivel). — Az meg éppen különös dolog, hogy a szabadelvű párt hivatalos közlönye a városi képviselő testület egyes tagjainak viselkedését »orsziá«-nak bélyegzi.

Döntsön a mai közgyűlés legjobb belátása szerint. Bennünk lesz annyi tárgyilagosság, hogy ha Megyeri kapja meg a szinkört, vele szemben is pártatlan kritikát fogunk gyakorolni. De mindenestre figyelmeztetni fogjuk nagyhangú ígéreteinek beváltására és elvárjuk tőle, hogy kerülje a multban elkövetett hibákat. És ha megfelel a közönség jogos igényeinek készségesen szavazzuk meg neki az elismerést. Ellenkező esetben pedig végleg el fogja játszani ná-

lunk kis játékaikat. Mert láthatja, hogy ha esetleg javára dől el a mai szavazásnak most még kiszámíthatatlan esélye — nem az iránta való bizalom szerzi meg számára városunk szinkörét, hanem a különböző klikkek befolyása és Leszkay társulatának ma még némileg szervezetlen volta.

II.

Más oldalról kaptuk a következő sorokat. Kié legyen a nyári szinkör? — eddig teljesen közönyös volt az érdektelen közönségre, mely filléreiert amolyan nyári előadásokat kapott, különösen tavaly. Ma azonban a városi becsületének kérdése s elvi jelentőségű határozat lesz a közgyűlés mai döntése. Ma ugyanis meggyanusították a közgyűlés tiszteltreméltó tagjait, hogy érdekharcot folytatnak a városház nagytermében, az »orsziák« színhelye, hol az erkölcselenség tombol (ha Megyerinek nem adják a nyári szinkört).

Meg kell a terrorizmus e fajtáját kellően torolni s a törvénynek érvényt szerezni. Az 1886. XXI. t. cz. egyenlő jogokat biztosító minden közgyűlési tagnak s nem ismer különbséget tag és tag közt. A francia parlamentben munkás zubbonyok foglalnak helyet az arisztokraczia redingotjai mellett s ki vonta még kétségbe, hogy a népakarat választottja nem szavazhat úgy, mint a kékvér? S mióta van divatban Váradon a személyi kultusz oly postuált fokban, hogy akár Rádl, akár Várady véleménye döntő lenne s azonkívül ne létezzék más vélemény?

Különb. ezek az urak aligha arrogálnak maguknak ily kiváltságot. Oly okosoknak hiszük őket, hogy Milibák József s Fekete László természetes, józan véleményét művelt emberek módjára tisztelik.

Tisztelnők is kell, mert ezek az urak még mindig hiába várnak arra, hogy Megyeri Dezső szerződés szerint a városi árva ház s az állandó színház javára megtartsa kikötött előadásait, melyet Leszkay megtett szónéklül s gavallér módra fizette ki az iparosok részére az évenként tartott előadás tiszta jövedelmét, nem mint Megyeri, csak a perrel való fenyegetés után.

Sarkantyú legyen e támadás a független bizottsági tagokra. Valljanak szint a közönyösek, a hívek pedig nyíltan álljanak véleményük védelmére. Ez nem egy párt kérdése, — ez a város becsületének kérdése, hogy tud-e függetlenül nyilatkozni?

Rácz Mihály főjegyző ezelőtt két évvel így ajánlotta Leszkayt a közgyűlésnek: »Mindenét a színügynek áldozta, sohasem rontotta a közönség izlését. A kolozsvári színház menjen a maga 44,000 forintjával kulturális misszióját teljesíteni. Nekünk támogatni kell Leszkayt, ki önzetlen színi igazgató.«

Igy legyen most is. Leszkayban biztosíték van, hogy Nagyváradhoz méltó társulatot fog szervezni, mert hiszen saját érdeke is kívánja. De meg ő nem veszi igénybe a terrorizmus azon fajtáját, melyet minden önzéretes városi visszautasít pártkülönbség nélkül.

A jelszó legyen tehát. A város becsülete forog kockán, résen kell lenni. A szavazás dönti el, hogy a városház kitud-e szabadulni az érdekkörök ezen vakmerő nyomása alól? Reméljük, a városi közgyűlés arra a hangra, mely most elhangzott, méltó választ ad s könnyen nem adja át, — pályázat mellőzéseivel pedig, mint Megyeri kérte, épen nem, — a kultúra egyik menedékházát: a nyári szinkört.

Nem az a kérdés tehát: Leszkay-e vagy Megyeri, hanem az, hogy tudjuk-e függetlenül gyakorolni jogainkat, mert ezt vonták kétségbe.

Egy városatyja.

Igazságszolgáltatás.

A vasárnapi munkaszünet megszegője. Kohn Albert kolozsvári utcái szatócs üzletében vasárnap délután is árusított el petroléumot. Azonban rajta csípték s ő mindezek tetejébe, még a rendőröket is megakartá vesztegetni. Törvényszék elé került az ügy, hol

Kohnra, megvesztegetés és a 91-iki XIII. t. cz. megszegéséért összesen 35 forint pénzbüntetésre ítélte.

Elsikkasztott óra. Fuchs Salamon pesterei lakos, Medve Józsefet megbizta, hogy óráját váltsa ki az órástól, kinek azt javítás véget átadta. Hanem Fuchs, sem a pénzét, sem az óráját nem látta többé. Jelentést tett az esetről a hatóságnak s a nagyváradai törvényszékhez került az ügy, hol Medve Józsefet sikkasztásért 14 napi fogházra ítélték.

MULATSÁG.

Az utolsó jogász-kolon. A nagyváradai jogászok által rendezett kolonoknak tegnap volt az utolsó estéje. Kedélyesen töltötték az időt az éjjeli órákig, aztán az e hó 27-én megtartandó bálon való találkozás reményében osztottak szét. A zenét Rácz Jóska kitűnő zenekara szolgáltatta. A kedélyes estén jelen voltak:

Leányok: Magyar Gabriella, Korda Boriska, Géczy Irén, Kiss Emma, Zatureczky Paula, Vári Szabó Margit, Száhlender Margit, Sebestyén Edith, Konrad Margit, Örley Giza (Szolnok), Steiner Kornél, Schvarecz Margit és Ilonka.

A négyeseket 30 pár táncolta.

Farsangi naptár.

- Január 16. Jogász-bál a Kereskedelmi Csarnok nagytermében.
 20. Zene-estély a »Zöldfa« nagytermében.
 22. Benő Bálint tilinkó hangversenye a »Sasban.«
 23. A tisztikar zeneestélye a Kereskedelmi Csarnokban.
 24. A várad-velencei reformátusok bálja a Zöldfában.
 27. Jogász Colon-bál a Zöldfában.
 30. Tiszti estély a Kereskedelmi Csarnok helyiségében.
 31. A 48-as Népkör bálja a Zöldfában.
 Február 2. A román ifjak hangversenye és táncestélye a Sasban.
 6. A Réti Népkör bálja a Zöldfában.
 27. Tiszti estély a Kereskedelmi Csarnok helyiségében.

REGENY-CSARNOK.

Jón, rosszon túl.

(Uri morál.)

HERBERT M. után Dr. MARGITAI.

— immár nem arra való vagyok, hogy egész nap védelmezőtök legyek.

Ezzel sorsukra bizza a hölgyeket, maga órákig elüldölgélvén bambuszszékében, az erkélyen, amely egy semmitmondó kentre nyílik, nem tűnődve se az alpesekekkel, se a koncertekkel.

Ma is csak egy kis mozgás kedvéért jött át Bozenbe. A pompás table d'hote egyébről merül el az emlék nézésébe. Bizonyára nem is sejti, hogy ő maga is tükéletes, bár egy kissé komoly szépségében kész mintája lehetett volna Schwanthalernek.

A fiatal hölgy nincs magában; társalkodónője némi távolságban tőle egy tábori széken ülve rajzolgat. Andy kimért távolságban állott a kertésznel, midőn egyszerre csak felé fordult az ifju hölgy.

— Csudálatos szép, kár hogy oly kevesen veszik figyelembe. A boltokban nem lehet megkapni a fotografiáját.

— Két méter magasnak kellene lennie, nagysád — szól Andy gunyos modorában — némely emberek csak akkor néznek meg valamit, ha már a szemüket majd kiszurja s eszükbe se jut, hogy ők keressék föl a szépet. Egyébiránt, ha nagysád csakugyan óhajtana egy fényképet, idehozzatom holnapra eszközeimet s leveszem. Egy levonatot hagyok majd nagysád számára a Greif-szállóban, ha érdemesnek tartja, rendelkezhetik vele.

— De uram! — szól a fiatal leány elpirulva — és talán mégis nagy szerénytelenség volna tőlem egy idegennel?

— Ugyan, hogy lenne! Örvendek, hogy

nagysádnak is tetszik, ami nekem már régen tetszett. Épen semmire se kötelezné nagysádat még arra se, hogy az utcán megismerjen.

Meghajta magát és tovább sétál. Sokkal jobban van nevelve, mint hogy még egyszer visszaforduljon és mégis, önkénytelenül az az érzés támad benne, hogy nagyon rosszul esnék, ha először és utóljára látta volna a tiszta gyermeki arcot, hallotta volna elfogulatlan, lágy hangját.

Andy emberismerő. Éles megfigyelő szeme van, de sokkal kevesebb szívjósága, mint hogy rögtön ne keresse minden jellemnek a lólábát. — Hamar fölkelik valamely új barátért, de ép oly hamar eszalódik is; végig kóstolja az embereket s ezek engedik is, hogy végig kóstolja őket mert nagyon kedves tud lenni, ha akar. Mikor aztán megismerte az embereket minden gyöngéikkel, szokásaikkal, visszatérő hangulatukkal, beszédmódjukkal akkor rájuk un, meghidegül irántuk s többé kevésbé udvarias formákban kiadja utjukat. Sokan voltak már barátjai. Divora urnak, akik most tökéletesen idegenek neki.

Az utolsó időben már új barátjai se voltak Divora urnak; érzelmei kezdenek eltompulni, míg tökéletes közönybe nem esik az emberek iránt, ami annyi mint meghalni halálunk előtt. Hogy ma annyira megragadta a szép fiatal leány látása önmagára nézve is meglepetésnek tűnik föl s azt a tetszelgő gondolatot kelti benne, hogy érzelmeinek ifjúsága elpusztíthatatlan.

A legjobb hangulatban — egyébiránt egy üveg terláni borral is erősítve magát tér vissza Meránba s még arra is rá engedi magát beszélni, hogy a délutáni hangversenyben részt vegyen. Hanem mikor a nevető, fecségő, elegáns internacionális tömeg közé gyűl s szeméit a bájos látványon legelteti, amely a déli vidék teljes tavaszi pompájában és gazdaságában ragyog s a zenekar egy vad vágyódással, szomorúsággal teljes magyar népdalba kap, hirtelen úgy érzi, hogy egyszer már átélte ezt a perczet, igaz hogy nem huga Márfa, hanem egy kis szőke leány társaságában, aki ha csak gouvernante volt is, de bájos, naiv, odaadó teremtés. Oh hogy azt nem lehet feledni soha. Andy formális szédülést kap, úgy hogy Márfára kénytelen támaszkodni.

— Az istenért, Andy! — kiált föl Am Ring asszony — hogy elhalványodtál!

Erre aztán egy pillanatra összeszedi magát.

— Megmondtam ezt nektek jó előre. Ez utálatos hely klímája megöl. Minek is hagytam magamat elbolondíttatni — de persze ki várhatna figyelmet két ilyen hiu tereméstől. — Andy felcsattanó hangon beszél s nagyon közel van hozzá, hogy a világ láttára jelenetet rögtönözzön — hanem egyszerre csak mint villámütésre átváltozik s a legtökéletesebb gallérsággal üdvözlő két arra sétáló hölgyet — az egyik persze bozeni tündér.

— Andy bátyám! — kiált föl Márfa izgatottan, honnan ismered a szép idegent. Az egész közönség lelkesül érte, de milyen különöz! A listába Weber kisasszony van bejegyezve, de senki sem hisz, hogy ilyen egyszerű neve van. Rendkívül distingváltnak látszik.

— Ugyan már mért ne lehetne Weber kisasszony? kérde Andy gorombán. — Persze hogy valaki nektek imponálhasson, uszni kell a »von und zu«-ban. Ti és a hasonzerűek csak a név, czim és ruha iránt érdeklődtek; az egyéniség az emker, az semmi előttetek. Borzasztó ez a felületesség.

Andynak apró, véletlen dolgokban igen nagy a szerencséje; kiránduláskor mindig jó ideje van, minden fogadást megnyer, jótékonyági bazároknál mindig ővé a legszebb nyeregmény. Most is a legelőkékenyebb módon kedvez neki a szerencse. Másnap, midőn hölgyeivel az étterembe lép, Arankesillám ragyog elébe s a table d'hôte-nál épen a bozeni szépség mellett kínálkozik három ülés számukra. Most, midőn teli teljes világításnál födellen fölül ül mellette, élvezheti igazán szépségét s a műértő elragadtatásával látja, hogy köríti a természet-től hullámos haj üde arcát, mily finom metszésű az orr, mily gyermekded tiszta szem, mennyi energia van, a csukott szájon. A világi jártasságával látja az első pillanatra, hogy

a legelőkelőbb osztálkba tartozik fényűzés, gazdagság között növe fel, de egyuttal azt is, hogy aligha örvend tökéletes egészségnak, mert halántékán kék erek tűnedeztek elő s keze tulfinom, csaknem állászó.

(Folyt. köv.)

UJ VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ³⁷ éjjel, személyvonat 11 ³⁰ d. e., 2 ³² d. u., 11 ³⁰ éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ²² reggel, 3 ⁴² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁸ éjjel, vegyesvonat 1 ²² d. u., személyv. 3 ³⁸ délután, 2 ⁰⁶ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 2 ³⁰ reggel, 8 ³⁸ reggel, személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ²⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé vegyesvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ³⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³² d. e., 5 ²⁰ d. u.
Belényes-Vasköh* felé vegyesvonat 4 ³⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vasköh-Belényes* felé vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e. 9 ¹³ este.
Ermihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁵⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Ermihályfalva felé vegyesvonat 8 ²⁰ r., 9 ¹⁴ este.
Ősi-Köt-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1 ³⁵ d. u.	Gyoma-Köt-Ősi felé vegyesvonat 10 ⁰⁴ d. e. személyvonat 8 este.

* Ezen vonatokkal lehet a Félix-fürdőbe és vissza közlekedni.

TAVIRATOK.

A pécsi püspökség betöltése.

Budapest, január 13. (Saját tudósítók távirata.) A »Keleti Értesítő« azon hírt közli, hogy F e h é r Ipoly pannonhalmi főapátnak a pécsi püspöki székre leendő kinevezése befejezett tény.

Nyugdíjazott miniszteri osztálytanácsos.

Budapest, jan. 13. (Saj. tudósítók táv.) A »Kel. Ért.« szerint *Klamarik* közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsos nyugdíjazása befejezett tény. Helyébe *Hermann Ottó* nevezik ki.

A miniszter utalványa.

Budapest, jan. 13. (Saj. tudósít. távirata.) *Banca* Viktor volt miniszteri hivatalnokot, a ki a miniszter nevére hamisított utalvánnyal 120.000 frtot akart a nezsideri adóhivatalban felvenni, a törvényszék ma 4 és fél évi fogságra, czinkostársát *Csobáncz* zsarolás kísérletéért 8 havi fogságra ítélte, Unrein Károlyt pedig felmentette.

Megzáfolt eljegyzés.

Bécs, jan. 13. (Saját tudósítók távirata.) Irányadó körök annak kijelentésére hatalmazták fel a »Fremdenblatt«-ot, hogy némely újságnak ama híret, hogy Sándor szerb király Mária Krisztina hercegnő eljegyzését tervezi, merő fikció, alaptalan koholmány.

Vizsgálat egy választás ellen.

Budapest, január 14. (Saját tudósítók távirata.) Ma tárgyalta a várnai hírhedt mandátum ellen beadott petíciót a bíráló bizottság. Günther a visszaélések nagysága miatt a mandátum egyenes megsemmisítését kérte. Délután 5 órakor hirdették ki a határozatot, mely szerint a vizsgálatot elrendelik a választás ügyében. S i p e k y hir szerint lemond a mandátumról.

Muraviev fogadtatása.

Budapest, január 13. (Saját tud. távirata.) A párisi lapok általában rokonszenvesen fogadják Muraviev orosz külügyminiszterre kinevezését. Nagy megnyugvással hangsúlyozzák ennek francia barát érzelmeit, melyek a francia-orosz szövetséget, ha lehet, még szorosobbra fűzni alkalmasak. Annál kedvetlenebb benyomással vették a németek a kinevezést, míg a porta egészen konsternálva van általa. Muraviev ugyanis német és török gyűlölő.

Faure elnök humanizmusa.

Budapest, január 13. (Saját tud. távirata.) A »Gaulvis« jelentése szerint a francia köztársaság elnöke belátva a nemzeti nyugdíj kassza elégtelenségét elhatározta, hogy a társadalom tehetősebb embereinek magán jótékonyására apellál a végből, hogy a szükségét szenvedő aggastyánok segélypénztárának alapját megvesse.

Faure elnök a maga személyére nézve 100,000 frankot szándékozik aláírni. Hírlik, hogy a legkiválóbb hitelintézetek közreműködésüket és támogatásukat ígérték e tervhez.

Chimay hercegné körutazása.

Budapest január 13. (Saját tud. távirata.) A hírhedt cigány szöktető Chimay hercegné Rigó Jancsi cigányprimás kedvesével ma este a fővárosból elutazott Franciaországba.

KÖZGAZDASÁG.

A kereskedelmi kamarák reformja.

A kereskedelmi és iparkamarák szervezeti reformjának ügye, melyet még 1889-ben indított meg Baross Gábor s a mely azóta éveken át el volt hanyagolva, most végre dülőre jutott. Mint ugyanis értesülünk, a kereskedelemügyi miniszteriumban már végleg megállapították annak az új törvénynek előadói javaslatát, a melylyel a miniszterium a kamarákról szóló 1867: VI. t.-czikket megváltoztatni akarja. Az új szervezésnek legfőbb intencziója az, hogy a kisiparosok és a munkás-osztályok is képviselést nyerjenek a kamarákban, mint-hogy a jelenlegi körülmények között ez nem volt lehetséges.

Az új törvényjavaslatra nézve a kereskedelmi miniszterium az összes többi miniszteriumok nyilatkozatát kikérte s kiváltképpen a horvát bán kívánságai okoztak úgy jogi, mint közigazgatási szempontból nagyobb nehézségeket, melyeknek elsimitása azonban időközben szintén sikerült. Az ekként megállapított törvényjavaslatot a kereskedelmi miniszter még a képviselőház most folyó ülészakájában a törvényhozás elé akarja terjeszteni. Tervbe van véve az is, hogy esetleg az elnökséget a kereskedelem vagy iparral elméletileg és irodalmilag foglalkozó magasabb műveltségű egyénekkel is betölthetnék.

Az így reformált kamarák irodái is ugy lennének szervezendők, hogy működésükkel mintegy kiegészítenék a keresk. miniszterium tevékenységét, a kamarák autonomiájának fenntartásával. A miniszteriumban eltöltött évek és viszont kölcsönösen beszámíthatnának. A fiatalabb erők a miniszteriumból a külső gazdasági szolgálatban gyakorlatot, a kiválóbb kamarai titkárok pedig a miniszteriumban előmenetelt nyernének. Természetesen az ily kamarák költségeihez az államnak is hozzá kellene járulni.

1.700.000 hordó amerikai alma. Az aranytermő Amerika most már nemcsak arannyal és a válogatott gonosztévők nagy tömegével győzi le a vén Európát, hanem legyőzi már az

alma-terméssel is. Minthogy az új világban minden nagyban megy természetesen, hogy az almatermelésben is szédítő eredményeket értek el. Ott valóban annyi alma terem, hogy minden embernek az ölébe egy kosárnyi hull. De mit csináljon a yankee ezzel a csomó almával? Megenni nem bírja; almabornak se tudja megenni, de elrothadni még se engedi, mert az amerikai alma igen pompás, szép színű és jóízű. Hát végre is azt gondolták, hogy az almákkal jó tüzleteket lehetne csinálni Európában s hadd jusson a szegény ó-világnak is a szencziós almákból. Így kezdtek aztán kihordani szépen hordóba rakosgatva tengeren át Európába az almákat. Az export rövid idő alatt odáig fejlődött, hogy a most mult szezonban összesen 1,700,000 hordó almát hoztak Amerikából Európába és pedig oly kiterjedten csinálva ezt a szállítást, hogy az idei télen már a bécsi és budapesti gyümölcskereskedések közt is akadt, amelyek beharapott az amerikai gyümölcsbe, Londonban meg éppen divatosá lett. Aki azonban azt hiszi, hogy az amerikaiak valami kincsforrást fűdöztek föl e szállítással, az csalódik, mert az üzlettől inkább nekik vésik el a foguk. Tudniillik amíg kevesebbet (ezelőtt egy évvel 370,900 hordót, azt megelőzőleg csak 38,343 hordót) hoztak át, addig jó ára volt az amerikai almának, de a mostani tulságos nagy behozatal, egyszerre lenyomta az árukat. A farmerek 35-, legföljebb 75 cent-et nyerhetnek egy hordó almán, amibe a csomagolási költség még nincs beszámítva, sőt előfordul az is, hogy a szállítási költségek miatt az amerikai kereskedő Európában vesztéssel kénytelen tul adni áruján. Mindamellet tekintve, hogy például Németországban, igen szívesen veszik az amerikai almát, kilátás van rá, hogy itt a behozatal erősbödni fog. Franciaország közvetlen kevetet vett eddig Amerikából, azonban nagymennyiségű amerikai alma jut Londonon át francia piacra. Rendes körülmények között pedig Franciaország tényleges konkurense az egyesült államoknak abban a tekintetben, hogy az európai piacokat jó almával lássa el.

Amerikai almából mint értesülünk, a napokban jött meg az első szállítmány városunkba, Mert z Nándor kereskedő céghez.

Terménytőzsde.

Budapest, jan. 13.

B u z a	ősze, bácskai	6.65
	ősze, északi	4.—
	október-novemberre, bácskai	5.10
	okt.-nov.-re északi	5.70
R o z s	ősze bácskai	0.00
	ősze, északi	0.00
T e n g e r i	okt.-nov.-re, bácskai	3.45
	okt.-nov.-re, északi	3.30
R e p c z e	október-novemberre, bácskai	5.30
	okt.-nov.-re, északi	—

Bécs, jan. 13.

B u z a	tiszai	8.95—0.—
	bánsági	8.90—0.—
	bácskai	8.70—0.—
	szokványáru ősze	0.—0.—
B u z a	szokványáru tavaszra	7.25—0.—
R o z s	tiszavidéki	3.14—0.—
	szokványáru ősze	3.26—0.—
	szokványáru tavaszra	6.40—0.—
T e n g e r i	magyar	6.15—0.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897 jan. 13-án.

Magyar aranyjaradék 4%	121.75
Magyar koronajarakék	99.50
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.50
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	120.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.50
Horva.-szlavon. földtehermentesítési kötvény	98.25
Magyar nyermény sorsjegy-kölcsön	152.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	139.50
Oszták járadék papírban	101.60
Oszták járadék ezüstben	101.70
Oszták járadék aranyban	122.—
Tsztrák korona járadék	100.75
1860. oszták államsorsjegyek	145.50
Oszták magyar bankrészvény	952.—
Magyar hitelbank részvény	414.25
Oszták hitelintézeti részvény	375.40
Oszták magyar államvasúti részvény	864.25
20 frankos arany (Napoléondor)	9.51
Német birodalmi márka	58.72 1/2
London vista	119.90
Páris vista	47.52 1/2
20 márkás arany	11.74

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp.

Ezen hirreves háziszert ellentét az idő megpróbáltatásnak, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájda-
 lomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik küszvényél,
 csúsnál, tagszagatásnál és megüledéskor az orvosok
 által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A
 valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorlati Horgony-Liniment
 elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi-
 szer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányoznia.
 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegeként árban majdnem minden
 gyógyszertárban készletben van; főraktár:
 Török József gyógyszerésznél Budapesten, De-
 vásánál alkalmával igen óvatosan legyünk, mert
 több kisebbetük utaztat van forgalomban. Ki
 nem akar megkárosodni, az minden egyes
 üveget „Horgony” védjegy és Richter orvosi-
 zés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.
 RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállító, RUDOLFSTADT.

Meghívó.

A »Biharmegyei takarékpénztár« Nagyváradon 1897. évi január 24-én délelőtt 9 órakor az intézet helyiségében Kossuth Lajos-utca 19—20. sz. alatt tartja meg

XXV. évi rendes közgyűlését,

melyre a. t. cz. részvényesek ezennel tisztelettel meghívattak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság jelentése a mérleg bemutatásával és határozat hozatal a nyereség hovaforrdítása és intézkedés a felmentvény megadása iránt.

2. Az igazgatóság, a felügyelő bizottság és a választmány kisorsolt 8 és időközben kilépett 2 tagjának megválasztása.

3. Az alapszabályok 51. szakasza értelmében esetleges indítványok előterjesztése és tárgyalása.

Azon t. cz. részvényesek, a kik a fenti közgyűlésen részt venni óhajtanak, tartoznak alapszabályaink 46. szakasza értelmében, három nappal a közgyűlést megelőzőleg részvényeiket a »Biharmegyei takarékpénztár«-nál Nagyváradon, avagy pedig a »Pesti magyar kereskedelmi bank«-nál Budapesten letéteményezni.

Az évi mérleg és a felügyelő bizottság jelentése a mai naptól fogva az idézett helyiségében megtekinthető és kívánatra nyomtatott példányokban a. t. cz. részvényesek rendelkezésére áll.

Nagyvárad, 1897. január hó 13-án.

A biharmegyei takarékpénztár igazgatósága.

Sömör

gyógyítása.

A száraz, nedvező pikkelyes sömört (dobrocot) és a velük járó türethetetlen *viszketegséget* biztosan gyógyítja — még azokon is akik eddig sehol sem tudtak meggyógyulni — *Hebra dr. sömörhalál* (flechtentod) nevű szere. Alkalmazása külső és ártalmatlan. Ára 6 frt. Az árnak pénzben vagy levélbélyegben való beküldése után vám- és portófizetés nélkül küldi a *St. Marie-Druguerie Danzig* (Németországban.) 15—1—5

Kitüntetve az 1896. évben rendezett országos kiállitáson kiállitási éremmel.

STERN IGNÁCZ

kész férfi-, gyermek-ruha és szabó-üzlete
 NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy üzletemet a téli idényre nagy választéku mindennemű kész férfi- és gyermek-öltönyök, felöltők- és téli-kabátokkal rendeztem be.

Nagy ruha-raktáram czikkeit csak saját műhelyemben készítetem, miért ugy minőség, mint az árak tekintetében bármely budapesti vagy bécsi gyári raktárakkal kiállom a versenyt.

Egyszersmind van szerencsém tudatni, hogy bel- és külföldi ruhaszöveveim már megérkeztek, melyekből mérték szerinti mindenféle öltönyök, felső kabátok, téli kabátok

több kiállitáson kitüntetett saját műhelyemben készültek.

E czéltől egy elsőrendű szabászszal rendelkezem, ki tapasztalatait a bel- és külföld nagyobb üzleteiben szerezte meg.

Elegáns szabás! pontos kiszolgálás! és a legolcsóbb árakat előre biztosítva, maradtam kiváló tisztelettel

STERN IGNÁCZ, NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.

279 19—25

Kitüntetve a nagyvaradi orsz. segéd- és tanonecz kiállitáson ezüst oklevéllel.

Megrendelések 24 óra alatt.

Városi és utazó bundák.

Nem szédelés — hanem hatóságilag engedélyezett végeladás.

Üzlet felosztás miatt

Bémer-téren, Pognár házban levő

STERN LAJOS divatkereskedésében

VÉGELADÁS

310—9—10

tartatik.

Női-, férfi- és gyermek-czipők, sárczipők, halina-csizmák, kamásnik
kalapok és sapkák

fehérneműek, téli alsó ingek, harisnyák

kesztyűk, nyakkendők és mindennemű férfidivatszettek

rendkívül leszállított árakban

VÉGKIARUSITTATNAK.

E kedvező és ritka alkalomra felhívom a t. közönség figyelmét.

Feltűnő olcsó árak.

Szolid és pontos kiszolgálás.

Egyházi és egyleti zászlók.

Kitüntetve:

Szeged 1876. — Székesfehérvár 1879.

Kitüntetve:

Deés 1879. — Budapest 1885. 1896.

Magyarország legrégebbi egyházi szerek és zászlók gyára

OBERBAUER ALAJOS utóda,

József főherceg és Klotild főhercegné asszony ö császár és királyi fenségeinek udvari szállítója
BUDAPEST, IV. ker., Váci-utca 14-ik szám. — Alapított 1863-ik évben.

Elismert megbízhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsan felszerelt

egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges
tárgyaimat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen:

MISERUHÁKAT,

Pluviale, Dalmatika és Ornatusokat. — Egyházi és társulati lobogók.

Tűzoltók, iskolásgyermek, Mária-társulati, ipartársulati, dalegyleti és temetkezési egyleti zászlókat.

Szent szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket. Fali és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat.

Monstranciák, stációképek, oltárok, úr-koporsókat stb. stb.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák és oltárgyertyatartók megezüstözését vagy meg-
aranyozását elvállalom és olcsón készítem el.

Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzésekben, valamint himzett egyházi ruhákban.

Képes árjegyzéket és költségvetést kívánatra bérmentve küldök.

(242) 13—52

Templom- és kápolna
berendezések.

Egyházi ruhák és fehér-
neműek.

Műhímzés.